

ЗВЯЗДА

БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

Аляксандр Лукашэнка лічыць неабходным вырашыць праблему з няхваткай урачоў

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка лічыць неабходным вырашыць праблему з няхваткай урачоў. На гэтым пытанні ён акцэнтаваў увагу, наведваючы 6-ю гарадскую клінічную бальніцу ў Мінску.

«Выпускаем урачоў пад поўную патрэбнасць, а іх не хапае. Трэба прымаць нейкае рашэнне», — сказаў кіраўнік дзяржавы. Сёння ў Мінску працуюць 8 тыс. урачоў. Аднак гэтай колькасці недастаткова. Адчуваецца няхватка таксама ў малодшым і сярэднім медыцынскім персанале. На прыкладзе 6-й бальніцы Аляксандр Лукашэнка азнаёміўся з умовамі матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў аховы здароўя. Прэзідэнт наведаў гарадскі клінічны цэнтр траўматалогіі і артапедыі, які аказвае медыцынскую дапамогу як дарослым, так і дзецям. Кіраўніку дзяржавы прадэманстравалі ўнікальную аперацыйную для лячэння хворых траўматолога-артапедычнага профілю. Як паведамілі Прэзідэнту, такіх аперацыйных залаў у рэспубліцы няма. Тут устаноўлена найноўшае абсталяванне, якое дае магчымасць выконваць высокатэхналагічныя аперацыі. Пры гэтым дапамогу аказваюць не толькі грамадзянам Беларусі, але і інашэццам. Акрамя таго, аперацыйная зала аснашчана відэасувяззю, што дае магчымасць арганізаваць дыстанцыйны кансіліум, а таксама навучаць студэнтаў. Аляксандр Лукашэнка аглядзеў тэрапеўтычны корпус: пабыўаў у клінічна-дыягнастычнай лабараторыі, якая абслугоўвае звыш дзясятка розных медустановаў, аптэку, рэнтгеналагічнае аддзяленне, залу лячэбнай фізкультуры. Ён наведаў эндаскапічнае аддзяленне і аперацыйную. Як далейшы кіраўніку дзяржавы, на прасторы СНД па ўзроўні аснашчаны і магчымасці прывядзення аперацый такіх аддзяленняў няма. Тут таксама ёсць магчымасць інтэрактыўных кансультацый.

Нагледзячы на тое, што ў 2007 годзе бальніца адзначыла сваё 60-годдзе, сёння гэта шматпрофільная лячэбна-прафілактычная ўстанова, якая аснашчана сучасным абсталяваннем і мае магчымасць аказваць высокакваліфікаваную спецыялізаваную медыцынскую дапамогу. Прэзідэнт нагадаў, што некалькі гадоў таму, калі актывіна аднаўлялі бальніцы ў абласных цэнтрах, ФАПы ў рэгіёнах, забылі пра сталічную медыцыну. У выніку ў Мінску ўстановы аховы здароўя аказаліся на больш нізкім узроўні, чым рэгіянальныя. У 2003 годзе былі пачаты маштабныя работы па рэканструкцыі лячэбных устаноў Мінска. За гэты час уведзена ў эксплуатацыю больш за 40 аб'ектаў аховы здароўя, у гэтым годзе плануецца завяршыць будаўніцтва яшчэ 13 аб'ектаў. Як падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка, будучы год павінен стаць апошнім для таго, каб прывесці ў парадак і аснасіць неабходным абсталяваннем усе бальніцы ў Мінску.

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка лічыць рэальна дапушчальным павелічэнне колькасці насельніцтва Мінска да 1,9 млн чалавек. Цяпер у Мінску пражывае амаль 1 млн 850 тыс. чалавек. Кіраўнік дзяржавы лічыць, што 2 млн жыхароў — гэта «крытычная мяжа». «Мы не павінны перанасяць Мінск. Неабходна ствараць дастойныя ўмовы для жыхароў не толькі сталіцы, але і ўсіх рэгіёнаў краіны», — сказаў Аляксандр Лукашэнка. На яго думку, усе магчымасці па новым будаўніцтве неабходна раўнамерна пераацэніць у рэгіёнах.

Паводле паведамлення прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і БЕЛТА.

Мінскае мора ў будучыні можа стаць гарадскім вадаёмам

Галоўны архітэктар беларускай сталіцы Віктар Нікіцін не выключыць, што ў будучыні Заслаўскае вадасховішча можа стаць гарадскім вадаёмам.

Фактычна ўсю тэрыторыю ў паўночна-заходнім кірунку з вялікім зялёным масівам, прылеглым да Мінскага мора, намечана ўключыць у межы горада. Гэта значыць, сталіца выходзіць да яго берагоў. Гэта цалкам укладваецца ў еўрапейскія архітэктурныя тэндэнцыі.

Віктар КУШНАРАУ, «Мінск—Навіны».

«Дынама» (Мінск) — 154-ы ў рэйтынгу лепшых клубаў XX стагоддзя

Міжнародная федэрацыя футбольнай гісторыі і статыстыкі (IFFHS) азнавіла са сваёй версіі рэйтынгу лепшых клубаў XX стагоддзя. Лепшым і адзіным беларускім клубам у рэйтынгу стала мінскае «Дынама», размясціўшыся на 154-м месцы. На першым месцы ў рэйтынгу апынуўся мадрыдскі «Рэал». Лепшым клубам з краін постсавецкай прасторы стала кіеўскае «Дынама», якое размясцілася ў 16 радку.

Дзяніс ГОЛУБ, «Мінск—Навіны».

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

ПУЦІН ВЫКЛЮЧЫў КАНКУРЭНЦЫЮ З МЯДЗВЕДЗЕВЫМ НА ВЫБАРАХ 2012 ГОДА

Канкурэнцыі паміж прэм'ер-міністрам Расіі Уладзімірам Пуціным і прэзідэнтам Дзмітрыем Мядзведзевым на прэзідэнцкіх выбарах 2012 года не будзе. Аб гэтым заявіў сам Уладзімір Пуцін падчас сустрэчы з удзельнікамі дыскусійнага клуба «Валдай».

Паводле слоў дырэктара расійскіх і азіяцкіх праграм Інстытута суветнай біспекі Мікаіла Злобіна, які прысутнічаў на сустрэчы, Пуцін заявіў літаральна наступнае: «Мы дамовіліся, таму што мы людзі адной крыві і адных палітычных поглядаў». Прэм'ер-міністр таксама дадаў, што калі дойдзе час да абвясчэння кандыдатаў на выбары, то яны будуць думаць аб тым, каго вылучаць у прэзідэнты разам з Мядзведзевым, зыходзячы з палітычных планаў, раскладу палітычных сілаў і становішча «Азіяцкай Расіі».

СВЕТ ВЫДАТКАВАў НА БАРАЦЬБУ З КРЫЗІСАМ АМАЛЬ \$11 ТРЛН

Найбуйнейшыя сусветныя эканомікі выдаткавалі на барацьбу з крызісам больш за 10 трлн долараў, пры гэтым на кожнага падаткапальцельчыка прыпадае каля 10 тыс. долараў. Да такога меркавання, засноўваючыся на звестках Міжнароднага валютнага фонду (МВФ), прыйшлі эканамісты «Бі-бі-сі».

Самыя маштабныя антыкрызісныя праграмы былі прыняты ў ЗША і Вялікабрытаніі. Так, Штаты выдаткавалі на барацьбу з рэцэсіяй каля 3,6 трлн долараў, або чвэрць свайго гадавога ВУП. Брытанія накіравала на антыкрызісныя меры каля 2,4 трлн долараў, або 94 % свайго гадавога ВУП.

Пры гэтым у ЗША на кожнага падаткапальцельчыка прыпадае каля 10 тыс. долараў, а брытанскім грамадзянам давалася «раскашліцца» на 30 тыс. долараў кожнаму. Вядома, вялікая частка гэтых грошай падавалася не ў выглядзе гатоўкі, а ў форме гарантый банкаўскаму сектару. Аднак гэтыя паказчыкі як нельга лепш характарызаваюць глыбіню крызісу, які стаўся самым маштабным з часу Вялікай дэпрэсіі 30-х гадоў XX стагоддзя.

СЛАВЕНІЯ АДКРЫЛА ХАРВАТЫ ДАРОГУ ў ЕўРАСАЮЗ

Славенія абвясціла аб гатоўнасці адкрыць вета на перамовах аб уступленні Харваты ў Еўрасаюз. Прэм'ер-міністр Славеніі Борут Пахор заявіў аб гэтым пасля кансультацый з кіраўніком харвацкага ўрада Ядранкам Касорам.

Падставой для блакавання Славеніі ўступлення Харваты ў ЕС стала памеж-

нае спрэчка па тэрыторыі ўздоўж ракі Драва.

Славенія абвясціла аб гатоўнасці адкрыць вета на перамовах аб уступленні Харваты ў Еўрасаюз.

Прэм'ер-міністр Славеніі Борут Пахор заявіў аб гэтым пасля кансультацый з кіраўніком харвацкага ўрада Ядранкам Касорам.

Падставой для блакавання Славеніі ўступлення Харваты ў ЕС стала памеж-

нае спрэчка па тэрыторыі ўздоўж ракі Драва.

Славенія абвясціла аб гатоўнасці адкрыць вета на перамовах аб уступленні Харваты ў Еўрасаюз.

Мінск — 942 гады

У ПЕРШЫМ СЕМЕСТРЫ — ЦЫБУЛЯ ДЫ МОРКВА

Магілёўскія студэнты і школьнікі збіраюць агародніну на палях прыгарадных аграфермаў

На вялікім цыбульным полі поблізу Навасёлкаў Магілёўскага раёна шматлюдна. На ім ад раніцы да вечара ў дзве змены працуюць студэнты, школьнікі, ліцэісты. Штодня аграферма «Вейна» прымае каля тысячы чалавек.

Маладыя людзі і падлеткі поўзаюць у барознах і напаяюць кошыкі цыбулінамі. Працоўныя кампаніі глядзяцца на полі яркімі плямамі: моладзь і на сельгаспрацы трымае фасон, і ніхто не адмаўляецца ад яркага адзення, модных маек і стальных джынсаў.

Вось толькі дзюльчаты не здымаюць: спалучэнне ўпрыгажэнняў з рабочымі рукавіцамі не бянтэжыць.

«Добрае вясеньскае сонейка — наш апошні шанец загарэць», — студэнткі распранаюцца да шортаў і тоніку.

Хлопцы таксама не прытывілі цёмнае рабочае адзенне: маладыя людзі з надпісамі «Раналда» і «Зідан» адным трапным кіджом адпраўляюць кошыкі з агароднінай на грузавік. А ўвогуле цыбуля зрабіла на полі роўны ўсіх: эма, гатоў, хіпі і футбольных фанатаў.

«Ну, што тут такога цяжкага? — здзіўляецца пытанню 16-гадовай

ліцэіст Кірыл Якубаў. — Мне падаецца, што ўбіраць агародніну павінен умець кожны: у нас агароды ёсць у ўсіх і на лецішчах. Я сам не хачу раслабіцца, таму што нам абяцалі зарабаць за два тыдні да 100 тысяч рублёў.

— Ой, летась мы атрымлівалі толькі 5 тысяч на дзень, — аха-лоджаюць пыл працаўніка больш спрактыкаваныя студэнты ўніверсітэта. — Але што ж, трэба падтры-

маць сельскую гаспадарку, у лепшых традыцыйных савецкіх часоў.

— Так, толькі на цыбульным полі пачынаеш разумець сапраўдную каштоўнасць ведаў! — жартуе Дзмітрый.

Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт штодня адпраўляе на палі фермаў «Вейна» і «Днепр» 400 студэнтаў. Пачалі на гэтым тыдні, а зацікаўлена палявыя работы на месяц.

Раней гэта называлася «на бульбу», а цяпер — «на цыбулю і моркву». У ферме «Вейна» з дапамогай навуцальных устаноў маркуюць сабраць цыбулю на 45 гектарах і моркву — на 30-ці.

Паведамленні пра працоўны вясенні семестр на палатках рознага віду выклікалі шмат каментарыяў. Сярод іх — і шмат негатыўных: маладыя людзі скардзяцца на дрэнныя ўмовы працы, калежны заробкі, неэфэктывае выкарыстанне працоўнай сілы, а потым і неабходнасць даганяць вучэбную праграму.

Найбольш свядомыя патрыятычна разважаюць пра дапамогу краіне. Але большасць лічыць пазездкі «ў калгас» прыгодамі і расказвае пра іх з добрым гумарам.

Студэнты ставяцца да сельгаспрацы па-рознаму, — прызнае прарэктар па вучэбнай працы МДУ Уладзімір Ясёў. — Але мы тлумачым ім пра грамадскую карысць працы. А таксама і пра больш нізкія кошы ў студэнцкай сталюцы, дзе пры гатаванні страў будзе выкарыстоўвацца заробленая ім бясплатная агародніна. Так што за працу, маладыя людзі!

Ілона ІВАНОВА, Магілёўскі раён.

«Толькі на цыбульным полі пачынаеш разумець сапраўдную каштоўнасць ведаў!»

Нельга сказаць, што ўніверсітэцкія выкладчыкі ў вялікім захвалены ад перапынку ў навуцальным працэсе, але пра дапамогу сельскаму гаспадаркам настойліва прасіла магілёўскае кіраўніцтва.

Дапамога сапраўды неабходная: сучаснай тэхніцы, якая механізізавала б зборанне агародніны, у аграфермаў няма, таму моладзь на палях — не проста танная працоўная сіла, але адзіны варыянт сабраць ураджай.

Дзеці вельмі добра працуюць, стараюцца, — паказвае свае запісы рабочая фірма Вольга Качкіна.

За адну змену, якая доўжыцца 4 гадзіны, лепшыя працаўнікі збіраюць ад 25 да паўсотні кошыкаў цыбулі.

«Ды нармальва ўсё! — запэўніваюць студэнткі. — Мы — будучыя археолагі, і ўсё лета корпаліся ў зямлі. Мы ўжо прызвычаліся!»

Нам так падаецца, што гэта нейкі працяг вакацый: вучыцца не трэба, цёпла і добра, — падхопліваюць ліцэісты і робяць гучнейшай музыку. Мабільныя ў кішэнні ствараюць сучасны фон для зборання агародніны.

Раней гэта называлася «на бульбу», а цяпер — «на цыбулю і моркву». У ферме «Вейна» з дапамогай навуцальных устаноў маркуюць сабраць цыбулю на 45 гектарах і моркву — на 30-ці.

Паведамленні пра працоўны вясенні семестр на палатках рознага віду выклікалі шмат каментарыяў. Сярод іх — і шмат негатыўных: маладыя людзі скардзяцца на дрэнныя ўмовы працы, калежны заробкі, неэфэктывае выкарыстанне працоўнай сілы, а потым і неабходнасць даганяць вучэбную праграму.

Найбольш свядомыя патрыятычна разважаюць пра дапамогу краіне. Але большасць лічыць пазездкі «ў калгас» прыгодамі і расказвае пра іх з добрым гумарам.

Студэнты ставяцца да сельгаспрацы па-рознаму, — прызнае прарэктар па вучэбнай працы МДУ Уладзімір Ясёў. — Але мы тлумачым ім пра грамадскую карысць працы. А таксама і пра больш нізкія кошы ў студэнцкай сталюцы, дзе пры гатаванні страў будзе выкарыстоўвацца заробленая ім бясплатная агародніна. Так што за працу, маладыя людзі!

ПЕРАМОЖЦЫ НА МІНШЧЫНЕ — ЛЮБАНСКІ І ВІЛЕЙСКІ РАЁНЫ

Да гэтага свята хлебабароў цэнтральныя рэгіён прышоў з добрымі вынікамі — воласць другі год запар атрымала каравай вагой больш чым 2 мільёны тон.

Пераможцамі абласнога спаборніцтва па уборцы ураджаю збожжавых і зернебабовых культур прызнаны Любанскі і Вілейскі раёны. Любаншчына атрымала найбольшую «хлебную» прыбыўку да ўзроўню мінулага года — 13,4 працента. На Вілейшчыне адпаведны паказчык склаў 10,15. Ганаровы сцяг Мінскага аблвыканкама ўручыны Любанскаму раёну. Сем раёнаў цэнтральнага рэгіёна перавысілі 100-тысячны намалот збожжа.

Мікалай ЛІТВИНАЎ.

ІЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА

КУП «МИНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ ЦЕНТР УЧЕТА НЕДВИЖИМОСТИ» (ОРГАНИЗАТОР АУКЦИОНА), ПО ПОРУЧЕНИЮ ОАО «ДРЕВСТРОЙ» (ПРОДАВЕЦ)

ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

по продаже складской базы, расположенной по адресу: Минский район, д. Острицкий Городок, ул. Ленинская, 42, в составе: склады для хранения материальных ценностей, об. пл. 95 кв.м; 124,3 кв.м; 123,7 кв.м; 34,8 кв.м; 143,1 кв.м; магазин розничной торговли, об. пл. 39,8 кв.м; административно-хозяйственное здание (контора с проходной), об. пл. 77,5 кв.м; котельная, об. пл. 158,6 кв.м; лесопильный цех, об. пл. 424,8 кв.м; мастерская с гаражом, об. пл. 553,1 кв.м. (в т.ч. пристройки к зданию); здание сушилки, об. пл. 77,2 кв.м; ограждение. Начальная цена с НДС — 611 301 360 бел. руб. Площадь земельного участка 1,9039 га. Задаток в размере 10 % от начальной цены перечисляется на р/с № 3012020200010 в Октябрьском отделении ОАО «БПС-Банк», МФО 153001357, УНП 690324015 КУП «Минский областной центр учета недвижимости». Договор купли-продажи должен быть подписан в течение 10 дней после проведения аукциона. Оплата за объект производится в течение 30 (тридцати) дней со дня проведения аукциона, если иное не предусмотрено договором купли-продажи. Порядок проведения аукциона оговорен в условиях его проведения. Аукцион состоится 14.10.2009 г. в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. Чапаева, 5, каб. 324. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 13.10.2009 г. до 17.00 по указанному адресу.

Тел. (8017) 224 61 34; 500 47 12. Сайт в интернете: www.rlt.by.

БЕЛАРУСБАНК

Открытое акционерное общество «Сберегательный банк «Беларусбанк», расположенное по адресу: 220050, г. Минск, ул. Мясникова, 32.

СООБЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ 21 СЕНТЯБРЯ 2009 ГОДА ВНЕОЧЕРЕДНОГО ОБЩЕГО СОБРАНИЯ АКЦИОНЕРОВ В ЗАОЧНОЙ ФОРМЕ СО СЛЕДУЮЩЕЙ ПОВЕСТКОЙ ДНЯ:

- 1. Об оказании безвозмездной (спонсорской) помощи.
- 2. О внесении изменений в решение внеочередного Общего собрания акционеров ОАО «АСБ Беларусбанк» от 15.04.2009.

Акционеры ОАО «АСБ Беларусбанк» могут ознакомиться с информацией по вопросам повестки дня и заполнить бюллетень для заочного голосования (до 18 сентября), а также с решениями, принятыми внеочередным Общим собранием акционеров банка (после 21 сентября), по адресу: г. Минск, ул. Мясникова, 32, кабин. 704(в), а также в филиалах — областных (Минском) управлениях, филиалах банка.

Дата окончания приема бюллетеней — до 18 сентября 2009 года.

Телефоны для справок: (8 017) 218 84 38, 218 84 73.

УНП 100325912.

УВАЖАЕМЫЕ ИНВЕСТОРЫ!

Фонд «Минскоблгосимущество» реализует объекты, в том числе с использованием процедуры, предусмотренной Указом Президента Республики Беларусь от 27 февраля 2007 года № 108 «О некоторых мерах по вовлечению в хозяйственный оборот неиспользуемого государственного имущества».

Данный акт Главы государства позволяет реализовывать объекты на аукционе по продаже объектов, находящихся в республиканской, областной, районной собственности и собственности сельских Советов, и на право заключения договора аренды земельного участка для обслуживания недвижимого имущества с установлением начальной цены продажи объекта, равной одной базовой величине, определенной законодательством, а также передавать их в безвозмездное пользование индивидуальных предпринимателей и иных государственных юридических лиц под конкретные инвестиционные проекты с последующей безвозмездной передачей им в собственность.

На официальном сайте Минского облисполкома www.minsk-region.gov.by (в разделе «Власть»), подразделе «Фонд «Минскоблгосимущество»» использовать «диалоговое окно» для обратной связи с потенциальными инвесторами, на котором могут оставаться предложения по инвестированию в Минскую область путем аренды, приобретения неиспользуемых зданий, сооружений, также имеется актуальная информация в разделе «районы о предлагаемых к продаже (аренде) объектах с приложением фотографий таких объектов и их характеристик».

Дополнительную информацию по объектам можно получить по тел.: 500 45 05, 500 45 14, 500 45 04, 500 47 10, 500 47 11, 224 45 18, 224 39 76, 224 46 33 (факс), а также по адресу: г. Минск, ул. Чапаева, 5, каб. 228, каб. 320.

Фондом «Минскоблгосимущество» в сентябре — октябре 2009 г. каждый вторник с 9 часов до 12 часов будет проводиться прямая телефонная линия по вопросам, возникающим у покупателей, инвесторов.

Тел.: 500 45 00, 500 46 62, 224 88 28.

«Скураны мяч»

«Бэксэмаў» выхоўваюць у Клецку

Пераможцам «Скуранога мяча» стала каманда «Алімпіец» з горада Клецка.

11 верасня ў Магілёве завяршыліся фінальныя спаборніцтвы па футболе сярод дзяцей і падлеткаў у старэйшай узроставай групе. На стадыёне «Спартак» юныя футбалісты з Клецка перамаглі з лікам 3:0 каманду «Зорка» з горада Баранавіча.

На цырымоніі ўрачыстага закрыцця турніру «Скураны мяч» чэмпіёны атрымалі кубак, медалі і прызы Прэзідэнцкага спартыўнага клуба.

Кожная з васьмі камандаў, што бралі ўдзел у фінальных спаборніцтвах у Магілёве, атрымала скураны мяч з аўтаграфамі футбалістаў нацыянальнай зборнай Беларусі.

Ілона ІВАНОВА.

ЗАСТАВАЙЦЕСЯ СА «ЗВЯЗДОЙ»!

Ідзе падпіска на IV квартал 2009 года

Падпісныя цэны на газету «Звязда» (у рублях)

Індэкс	на 1 месяц	на 3 месяцы
63850 (індывидуальны)	10600	31800
63145 (індывидуальны льготны для пенсіянераў, ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны)	9990	29970
63858 (ведамасны)	17050	51150
63239 (ведамасны льготны для ўстаноў міністэрстваў культуры, адукацыі і аховы здароўя)	15550	46650

Да запатрабавання (праз газетныя кіёскі РУП «Белпошта»)

63850 (індывидуальны)	9460	28380
63145 (індывидуальны льготны для пенсіянераў, ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны)	8850	26550
63858 (ведамасны)	14926	44778

Да запатрабавання (праз кіёскі «Белсаюздруку»)

63850 (індывидуальны)	8410	25230
63145 (індывидуальны льготны для пенсіянераў, ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны)	7830	23490
63858 (ведамасны)	11086	33258
63239 (ведамасны льготны для ўстаноў міністэрстваў культуры, адукацыі і аховы здароўя)	10525	31575

«ЗВЯЗДА» — ГЭТА СУПЕР, Падпіска-2009

«ЗВЯЗДА» — ГЭТА КЛАС!»

Менавіта так можна перафразаваць радасць 5-гадовага жыхара Пінска Данііла ЛІСЦІЦКАГА, які трапіў на «фотасесію», можна сказаць, выпадкова. Проста ён прыйшоў са сваёй бабуляй, паштальонам 4-га аддзялення сувязі Пінскага РВПС Валяцінай Багоўчы, па каштоўны прыз ад газеты — фірменны насаценны гадзіннік, што дастаўся ёй па выніках конкурсу «Прыз — рупліваму паштальёну» (Валяціна Сцяпанавна змагла павысіць падпіску на «Звязду» ўтра).

Выхаванец дзіцячага садка так гучна шчабэгаў пра свае надзённыя справы, пра тое, якая цудоўная ў яго бабуля, што адразу «раскалоў» газету на фірменную бейсболку. Пасля гэтага хлапчук дадаў, што кепку будзе насяць выключна на святах альбо ў дзіцячым садку, а на вулічныя прагульні накіне шапку са старых запасаў. На заканчэнне сваёй адкрытай і шчы-

рай прамовы пабяўдаў, што з гэтага часу ён сапраў

Парламенцкі дэбнік

Паўночны інтарэс да экалогіі

Інвестпраекты па ахове навакольнага асяроддзя могуць быць рэалізаваныя на Віцебшчыне

У рамках трохдзённага візиту ў Беларусь дэлегацыя Паўночнага Савета на чале са старшынэй гэтай міжнароднай структуры Сінікай Болін пабыла ў беларускім парламенце. Гасцей вітаў Валерый ІВАНОУ, віцэ-спікер Палаты прадстаўнікоў. Ён падкрэсліў, што беларускі бок высока ацэньвае узровень кантактаў паміж Нацыянальным сходам і Паўночным Саветам, вядзюча актывны дыялог.

— Хацелася б падкрэсліць гатоўнасць Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь актывна садзейнічаць пашырэнню ўзаемадзейня з Паўночным Саветам, — дадаў палітык.

Сярод найбольш перспектывных для Беларусі сфераў супрацоўніцтва ён назваў энергазберажэнне, біятэхналогіі, лесеаарэнтаваныя, дрэваперапрацоўку, вытворчасць біяпалава. Вельмі важны эканамічны складнік ўзаемадзейня, асабліва ва ўмовах крызісу:

— Мы зацікаўлены ў рэалізацыі інвестыцыйных праектаў у галіне аховы навакольнага асяроддзя, — значыць віцэ-спікер.

І ў багажы паўночных гасцей ёсць сякія-такія прапановы: — Мы правалі папярэдняе некалькі «круглых сталюў», дзе абмяркоўвалі супрацоўніцтва ў галіне навакольнага асяроддзя і энергетыкі, і ў нас ёсць пэўныя накіды на далейшае супрацоўніцтва. І наш візіт для таго, каб больш дэталёва высветліць тыя моманты, па якіх будзем працаваць, — паведаміла журналістам старшыня Паўночнага Савета Сініка Болін. — Мы разглядаем магчымасць рэалізацыі інвестыцыйных праектаў у Віцебскім рэгіёне сумесна з Паўночнай фінансавай экалагічнай карпарацыяй (NEFCO). Паўночным інвестыцыйным банкам (NIB).

Пакуль размова ідзе аб рамачным пагадненні, аб'ём інвестыцый ішчэ будзе агаворвацца ўсім зацікаўленымі бакамі. Адзначым, што NEFCO, утвораная на аснове міжрадавага пагаднення Даніі, Ісландыі, Нарвегіі, Швецыі і Фінляндыі, фінансуе праекты ў галіне аховы навакольнага асяроддзя ў Цэнтральнай і Усходняй Еўропе. Сярод жывячых — на праектах, якія робяць важныя экалагічны ўнёскі пры эфектыўным затратах.

Супрацоўніцтва з паўночным рэгіёнам арганічна ўлічваецца ў агульных кантэксце актывізацыі адносінаў на еўрапейскім вектары. Валерый Іванові прывядаў візіт дэлегацыі парламентаў Еўропы, Парламенцкай Асамблеі Савета Еўропы і ПА АБСЕ. Звяртаючыся да Сінікі Болін, прадстаўніцы парламента Швецыі, віцэ-спікер падкрэсліў, як высока цэнціць беларускі бок адносіны са Швецыяй і як зацікаўлены ў актывізацыі эканамічных адносінаў. Спадар Іванові таксама выказаў спадзяванне, што Швецыя (якая цяпер старшынства ў ЕС і працягне выконваць гэтыя функцыі да канца года) «будзе садзейнічаць больш поўнаму далучэнню Беларусі да еўрапейскай працэсу». Закрануў палітык і візавыя цяжкасці, маўляў, у Беларусі шмат ахвотных мець магчымасць выезду ў краіны ЕС, аднак,

«кошт візаў, працэс іх афармлення патрабуюць лібералізацыі ў многім». Карыстаючыся момантам, віцэ-спікер выказаў удзячнасць шведскаму боку за сумесную з Польшчай ініцыятыўу Усходняе партнёрства і спікеру парламента Швецыі спадару Вестэрбергу — за запрашэнне ўзяць удзел у пасяджэнні, прысвечаным фарміраванню парламенцкага вымярэння Усходняга партнёрства, якое пройдзе 20—21 кастрычніка. Ала МАЧАЛАВА.

Засеяна трэць азімых палеткаў

Як паведамілі ў Міністэрстве сельскай гаспадаркі і харчавання, агульны намалот збожжа ўсімі катэгорыямі гаспадарак ушыльчую наблізіўся да 9 мільёнаў тон. Баспрэчны лідар — Мінская вобласць, дзе атрымана 2,23 млн тон (дарэчы, сёння ў Любін адбудоўца абласныя «Дажынкi», дзе будуць ушаноўваць лепшыя на жніве). Блізка да завяршэння ўборка збожжавых культур на прысядзібных участках — апрацавана 90,4 працента адпаведных плошчаў. Цялкам скончаны гэтыя работы на Брэстчыне, Магілёўшчыне, Гродзеншчыне і Міншчыне. А на Віцебшчыне ўбрана 66,6% прысядзібных участкаў. На палетках высюкоўца намалочана 404,3 тысячы тон збожжа. Ураджай фермераў больш сціплы — 93,2 тыс. тон.

Поўным ходам ідзе сябуа азімых — усяго апрацавана 472,6 тысячы гектараў адпаведных палеткаў (33,5 працента іх агульнай плошчы). У Брэсцкай вобласці засеяна 57,2 тыс. га (23,4%), у Віцебскай — 87,6 тыс. га (45,4%), Гомельскай — 79,7 тыс. га (34,7%), Гродзенскай — 63,3 тыс. га (29,7%), Мінскай — 98,3 тыс. га (29%), Магілёўскай — 86,5 тыс. га (45%). На падрыхтоўку глебы і сябуа было задзейнічана больш за 2,2 тысячы сучасных энерганасячых трактароў. Амаль палова гэтай тэхнікі працавала ў дзве змены.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

Саюз палякаў падышоў да з'езда

3 з важкімі дасягненнямі

Самая буйная нацыянальная грамадская арганізацыя ў Беларусі — ГА «Саюз палякаў у Беларусі» — сёння праводзіць VII справаздачна-выбарчы з'езд.

У Гродна, каб абраць новае кіраўніцтва арганізацыі, з'едуча 157 дэлегатаў з 72 раённых аддзяленняў ГА. Акрамя таго на з'езд запрашаныя прадстаўнікі ішых нацыянальных аб'яднанняў, польскія парламентарыі, шматлікія замежныя госці, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Польшчы ў Беларусі Генрык Ліцін.

Нагледзячы на спробы пэўных дэструктыўных сілаў уцягнуць грамадскую арганізацыю ў палітычны гульні, Саюз палякаў пры падтрымцы Беларускай дзяржавы адраджае нацыянальную культуру польскага народа, даламагае дзеям вывучаць нацыянальную мову і традыцыі. Толькі ў Гродзенскай вобласці сёння 104 школы забяспечваюць магчымасць у розных формах вывучаць польскую мову. Усяго ж у Беларусі нацыянальную мову вывучаюць больш за 20 тысяч этнічных палякаў. Шматлікія мерапрыемствы, якія штогод ладзіць Саюз сумесна з аддзеламі культуры, спорту і аджукі выкананкаў, вядомыя далёка за межамі Беларусі. Сярод самых папулярных — міжнародны фестываль «Аўгустоўскі канал збірае сяброў», кірмаш народных майстроў «Казюкі», фестываль паланэзу на радзіме Міхала Агінскага, які сёлета прайшоў ужо ў пяты раз.

Ул. інф.

Бывае і такое

САБАКА ЗАМЕСТ ЗБРОІ

У Мінску неаднаразова судзімі абраваў сваіх ахвяраў, прыцягнушы ў «саўдзельнікі» пітбультэр'ера

Да двух сталічных жыхароў, што адпачывалі вечарам у скверы па вуліцы Карла Лібкнехта, падшоў незнаёмы мужчына, які трымаў на павадку пітбультэр'ера. Пра сілу гэтага байцовага сабакі, хуткасці і реакцыю, а таксама абываюцца да было чую многія. Таму не дзіўна, што маладыя мужчыны паслухмяна вывернулі кішні перад нахабнікам, калі той запатрабаваў у іх грошай на піва, пагражаючы нацкаваць сабаку.

Як паведаміла карэспандэнт «Звязды» прэс-афісэр Маскоўскага РУВС Таццяна Грыб, напачатку здбычай рабаўніку стаў плээр, які ён забраў у пацярпелых. Бадай, на гэтым усё і скончылася б, але адзін з мужчын прапанаваў незнаёму альтэрнатыўна: абмяняць плээр на грошы, што ёсць у яго на пластыкавай картцы. Такі варыянт згодзе прыйшоўся да спадабы, і яго ахвяры «пад канвоем» накіраваліся да найбліжэйшага банкамата. Потым, калі картка «налягчала» на 20 тысяч рублёў, і ў крану, дзе гаспадар сабакі набыў дзве бутэлькі гарлкі. Аднак і пасля гэтага ён не задаволены і пацягнуў усёх зноў у крану. Пакуль «сабакі» тут культурна выліваў пітбультэр'ера, сабарог людзей. Калі ж злучыцца з пільку «торкнула», яму падалос, што мужчыны «заванімаюцца» больш грошай за свай спакой і плээр. Адлучыў ён іх толькі пасля таго, як у банкамате з пластыкавай карткі яшчэ раз знялі грошы — 40 тысяч рублёў.

Затрымаў злачынцу на наступны дзень. Рабаўніком быў 34-гадовы непрацоўчы мінчанін, які раней быў судзімы за хуліганства, рабаўніцтва і вымаганне.

Ігар ГРЫШЫН.

ГРЫБНАЯ АТРУТА

10 верасня ў Магілёўскай абласной бальніцы памерла 51-гадовага жыхарка пасёлка Гарадок Магілёўскага раёна. Напярэднія яна была дастаўлена ў стане непрытомнасці са сваёй хаты. Папярэдня прычына смерці жанчыны — атручэнне грыбамі.

Калі дыягназ пацвердзіцца, то гэта сёлета будзе першая ахвяра грыбам у Магілёўскай вобласці. У рэгіёне ад атручэння грыбамі ўжо пацярпелі 13 чалавек. Найбольшая колькасць атручэнняў — у Магілёве і Магілёўскім раёне, часцей за ўсё людзі трупіліся сярэжкамі і парасонікам. Алена КАЗЛОВА.

ВЫХАД У АСТРАЛ З ДАПАМОГАЙ БЕЛАРУСКАГА ФОЛКУ

Дазваляецца на фолк-фэсце «Камяніца»

Адзін з заканадаўцаў моды на беларускую фолк-музыку гурт «Крывы» вяртаецца ў Беларусь з імкненнем новых эксперыментаў. Сведкамі вяртання можна стаць, наведваючы фестываль фолку «Камяніца», які пройдзе 12 верасня на тэрыторыі Музея народнай архітэктуры і побыту ў Строчыцы. Такім чынам музыканты імкнучыся падтрымаць сам музей, бо грошы за ўваход пойдуча на яго рахунак.

Фестываль «Камяніца» пройдзе ўпершыню, але хоць сам ён новы, менавіта таму ёсць інтрыга: хто з беларускіх фолк-гуртоў будзе ў ім удзельнічаць і чым збярэцца здзівіць. Напэўна, самае нечаканае — гэта менавіта з'явіцца «Крывы» і Веранікі Кругловай, якая пэўны час адсутнічала ў актывным канцэртным жыцці Беларусі — нарадзіла і выхоўвала дачку, да таго ж жыла ў Германіі. Цяпер гурт «Крывы», які перажыў шэраг самых розных эксперыментаў, абяцае новае гучанне — больш падобнае на джаз-этна, больш экстрэвертнае. Хоць з апошнім складанікам поспеху ў Кругловай і

Нядбайных бацькоў у Мінску адправаць працаваць НА МОГІЛКІ І СМЕЦЦЕВЫЯ ЗВАЛКІ

Нядбайных бацькоў у Мінску адправаць працаваць на могілкі і смеццэвыя звалкі. Аб гэтым паведаміла на прэс-канферэнцыі намеснік старшынкі камітэі па справах непаўналетніх Мінгарвыканкама Алена Герасіменка, прадама БЕЛТА.

«Калі іх не задавальняюць добрыя месцы і вакансіі ў Мінску, значыць, няхай калаюць ямы і разбіраюць смецце», — сказала яна.

У Мінску больш як 3 тыс. бацькоў абавязаны кампенсавач дзяржаве расходы на выхаванне дзяцей. Цяпер яны пакрываюць каля 86 працэнтаў затрат бюджэту. Дзяржава аказвае ўсюлякую дапамогу ў працягу ўладкаванні такіх гора-бацькоў. У Беларусі існуе пералік арганізацыяў для працаўладкавання абавязаных асобаў. Ён уключае каля 7 тыс. прадпрыемстваў розных формаў уласнасці.

«І усё ж сярод гора-бацькоў знаходзіцца злысны неплацельчыні і ўхілісты», — адзначыла Алена Герасіменка. Да іх можа прымяняцца такая мера, як адміністрацыйны арышт на тэрмін да 15 сутак. На гэты час іх адпраўляюць працаваць на могілкі і смеццэвыя звалкі. «Магчыма, такія меры прымусяць бацькоў павернуцца тварам да сваіх дзяцей і адмовіцца ад згубных звычкі — алкагалізму», — падкрэсліла прадстаўнік Мінгарвыканкама.

дагтуль было ўсё ў парадку. Таму цікава будзе паслухаць, як гэтая якасць праўляецца ў новых песьнях.

З новым альбомам «Дрыгула» з'явіцца перад прыхільнікамі фолку гурт сярэднявечнай музыкі «Стары Ольса». І аддасць даніну павягі «Палацакму сыткы» — у ім яшчэ ёсць што адкрываць.

«Жаваранчкі» — гэта дэст пост-фолк-гурта «Джамбібум», да кампазіцыі я якая абяцанае дадаць таксама новы беларускія песьні. А зрэшты, будучы фолк-матывны не толькі беларускія — ад «Кейлі-кёл» ці «Гаротніцы». Межы эксперыментаў беларускіх музыкантаў, аднак, рассяваюцца ў прасторы і часе. Калі хто яшчэ не ведае, што такое беларускі «фолк-транс», то варта паслухаць «Нагуаль» — вось пад чыя гукі адкрываецца сапраўды выхад у астрал. А ў мезе пад адкрытым небам, ды яшчэ на фоне гістарычных будынкаў, якія сабарыцца з розных куткоў Беларусі, гэта вельмі лобна зрабіць.

Ларыса ЦІМОШЫК.

ТУРНІР НА ПРЫЗЫ ВІТАЛЯ ШЧЭРБЫ ШЧЭРБЫ ПРАХОДЗІЦЬ У МІНСКУ

Сам алімпійскі чэмпіён нядаўна ажаніўся ў другі раз

Гэтымі днямі ў сталіцы праходзіць міжнародны турнір «Бел-аграпрамбанк» па спартыўнай гімнастыцы на прызы шасцірадовага алімпійскага чэмпіёна Вітала Шчэрбы. У Палацы спорту спарторніаюць за ўзнагароды прадстаўнікі 13 краін, у тым ліку прызёры Алімпійскіх гульняў у Пекіне і наймацшыя гімнасты беларускай каманды. Як адзначыў намеснік міністра спорту і турызму Дзмітрый Шышко, турнір праводзіцца ў шосты раз і год ад году ён становіцца ўсё больш прадстаўнічым. Тым не менш, менавіта беларускія гімнасты здолелі заваяваць золата і серабро ў шматбор'і. Галіна Іванец паднялася на найвышэйшую прыступку п'едэсталу, а Анастасія Зайцава ўзяла серабро. Найлепшым з мужчынскай каманды на турніры стаў Арцём Кузьмін, які заняў чацвёртае месца.

Сам трыумфатар Алімпіяды-92 на гэты раз прыехаў у Мінск не змор. Валянціна Шчэрба, маці Вітала, расказала, што зараз у сына ў ШША вельмі адказны перыяд — асабісты спарторніа выхаванцаў яго школы і набор на наступны год. Да таго ж, прыемныя змены і ў асабістым жыцці. У красавіку Віталь ажаніўся ў другі раз. Нагадаем, што ад першага шлюбаві Вітала Шчэрбы расце дачка Крысціна. Абранніцай алімпійскага чэмпіёна стала 24-гадовая расіянка, былая гімнастка, якая да нядаўняга часу выступала ў цырку-шапіто ў Лас-Вегасе, а пасля яго закрыцця падчас фінансавая крызісу працавала прадаўцом у рускай краме. Менавіта там і пазнаёміліся гімнаст з будучай жонкай. «Аднойчы Віталь падтэлефанаваў мне і кажа: мама, я ажаніўся, памятаеш, Валянціна, пра якую я табе расказваў. Памятаю, адказала я, а сама і ўзгадваю не магу, хто гэта. Віталь заўбёды мне расказаў то пра адну дзюўчыню, то пра другую, і я ніколі не ставілася да гэтага сур'езна...» Абранніца знакамцітага партнёра знавучы Валянціна, гэтак жа, як і маці. «Я лічу, гэта добры знак. І шлоб будзе шчаслівым і даўгавечным».

Маці алімпійскага чэмпіёна не бачыла явесткі пакуль нават на фотаздымку, але ведае, што сын шчаслівы. «Віталь кожны раз, як тэлефанау, прызначае, які ён шчаслівы. Раней я такога ніколі ад яго не чула». Затое з бацькамі абранніцы свайго сына Валянціна Мікалаўна пазнаёмілася, яны нават пабывалі ў яе ў гасцяў у Мінску. У хуткім часе пара прыедзе на радзіму — Валянціна Шчэрба кажа, што нявестка не была ў родных Ліпецку 5 гадоў. На наступны турнір, які пройдзе будучым летам, знакаміты алімпійскі чэмпіён плануе прыехаць разам з жонкай. Алена АУЧЫНІКАВА.

Абзац

▲ У Беларусі сярэдняя пенсія ўсіх відаў складае ў верасні гэтага года ВР392 тыс. 595. Сярэднямесячная пенсія ў студзені — верасні гэтага года складае ВР391 тыс. — на 10 працэнтаў больш, чым у студзені — верасні мінулага года. Памер сярэдняй працоўнай пенсіі ў верасні гэтага года складае ВР397 тыс. Сярэдняя пенсія па ўзросце — ВР410 тыс. Мінімальная па ўзросце — ВР236 тыс., сярэдняя пенсія па інваліднасці — ВР363,3 тыс., па прычыне страты карміцеля — ВР243,8 тыс., за выслугу гадоў — ВР536,1 тыс., за асаблівыя заслугі перад рэспублікай — ВР611,2 тыс.

▲ Жанравая манументальна-дэкаратыўная скульптурная кампазіцыя «Катрынчыні» будзе адкрытая ў Гомелі ў Дзень горада 1922 г.н. Яна размешчана ў адным з гарадскіх сквераў. Кампазіцыя ўяўляе сабой жалыжлоа катрынчыніка эпохі XIX стагоддзя. Тады катрыня была вельмі папулярная ў градажану, можна было не толькі паслухаць музыку за грош, але і выцягнуць білет удачы. Асабліва сучасныя кампазіцыі з'яўляецца тое, што ручка катрыні можа прыводзіцца ў рух. Лобы ахвотнік можа пакрыўчы яе і загадаць жаданне.

▲ Пятая суткі безвынікова шукаюць у Гарадоцкім раёне зніклага пенсіянера-грыбніка. Жыхар райцэнтра Мікалай Шалаўка, 1922 г.н., 5 верасня выправіўся ў лес па грыбы разам з сынам і ўнукам. Месцы выбралі знаёмыя — на тэрыторыі гідралагічнага заказніка «Карышчын мох» у раёне вёскі Грыбалі, адкуль родам пенсіянер. Аднак у лесе грыбнікі размінліся, і дадому дзядуля не прыйшоў. У пошуках вельмі мерапрыемства штодзень задзейнічаны больш за 40 супрацоўнікаў мясцовага РАУС, райаддзела па надзвычайных сітуацыях, лягаса, а таксама радні і знаёмыя. Сітуацыю ускладняе балочыстая мясцовасць у раёне пошуку.

▲ За невяртанне дзяржаве выдаткаў на ўтрыманне дзясці 9 мінчану высленыя са сваіх кватэр. Кватэры здзялення ўнаб, а атрыманні за гэта грошы ідуць на пакрыццё выдаткаў на ўтрыманне дзясці гора-бацькоў. Прымяніць такія меры можна ў тым выпадку, калі ў кватэры не прапісаны больш ніхто, акрамя няўдалых бацькоў. Кватэра застаецца за дзясцімі, яны вярнуцца сюды ў 18 гадоў. Высленыя бацькі будуць жыць у кватэрах меншай плошчы, т.зв. камуналяках.

▲ Гомельскі махляр завалодаў прадукцый Лідскага малочна-кансервавага камбіната на суму ВР273,9 млн і знік. У пачатку мая 46-гадовы прадпрыемлінык з Гомеля аб'явіўся на прадпрыемстве і, заключыўшы дамову, па таварных накладных ўзяў на рэалізацыю прадукцыю з адтэрміноўкай плацжы. Час адтэрміноўкі прайшоў, аднак ні грошай, ні прадпрыемлініка на прадпрыемстве так і не ўбачылі. Яго шукалі на працягу двух месцаў, але выніку не было. Тады да справы падключыліся супрацоўнікі праваахоўных органаў. Прадпрыемлінык гамляччын, як высветліцца, быў раней судзімы за рабаўніцтва і крадзеж. Вядзецца следства.

Поўны абзац

▲ У італьянскай дзюўчыні выраслі 33 лішнія зубы. Яны праказалі ў выніку рэдкай формы дысплазіі — няправільнага фарміравання асобных частак, органу або тканак арганізма. Нядаўна 16-гадовыя сіцільцы былі зроблена першы складаная аперацыя — ёй выдалілі 6 лішніх зубоў. Як сцвярджаюць медыкі, дадатковыя зубы могуць з'явіцца ў адным выпадку на мільён, а з такой колькасцю яны наогул ніколі не сутыкаліся. Дзюўчыні выдаліць зубы з 2001 года, за гэты час выравалі 21 зуб. Праз некалькі месяцаў яе чакае завяршальная аперацыя, падчас якой яна пазбавіцца астатніх 6 лішніх зубоў.

▲ Пенсіянерка з Валіаабрытаніі купіла 1100 электрычных лампачак магнутасцю 100 ват напярэднім ўвядзення забароны на іх продаж, каб забяспечыць сябе яркім святлом да канца жыцця. Па словах былой школьнай настаўніцы Валеры Хэмслі-Флінт, энергазберагальныя лампачкі, якія цяпер зямліні ў Еўрасоюзе звычайныя, недастаткова яркія для чытанья. Для таго, каб забяспечыць сябе лампачкамі на ўсе часы, ёй давалося патраціць 500 фунтаў стэрлінгаў са сваіх пенсійных зберажэнняў. Па разліках 62-гадовай жанчыны, такой колькасці 100-ватных лампачак ёй хоцьці на найбліжэйшыя 30 гадоў. Для асветлення свайго заградаднага дома пенсіянерцы неабходна 20 лампачак.

Паводле паведамленняў карэспандэнтаў «Звязды» і інфармагенцтваў.

На сшыку

ВОГНЕНЕБЯСПЕЧНЫЯ ДЗЕТКІ

Двое вучняў адной са сталічных школ падазраюцца ў тым, што аблілі бензінам і падпалілі чалавека.

Здарэнне адбылося позна ўвечары ля аднаго з дамоў па вуліцы Ясеніна. Менавіта адсюль з апэкамі 1-й і 2-й ступені твару і тулава, на стане алкагольнага ап'янення, у бальніцу быў дастаўлены і змешчаны ў лясцёны 42-гадовы непрацоўчы мінчанін. Паводле папярэдніх звестак, праваахоўнікі вызначана, што гэтае злачынства ўчынілі васьмікласнікі, абодва 1996 года нараджэння. Па гэтым факце заведзена крымінальная справа.

«ВЫКУРЫЎ» 400 ТОН САЛОМЫ

Не выключана, што менавіта ў вiне малалетні ў Клецкім раёне пабіўся вёскі Карацк быў знічана каля 400 тон саломы на агульную суму 12 мільёнаў рублёў.

Паводле звестак аддзялення інфармацыі і грамадскіх сувязяў УУС Міноблвыканкама, загаранне трох сціртаў саломы, што належаць прыватнаму ўнітарнаму прадпрыемству «Налібокі-Нёман», зафіксавана каля плаці гадзін дня. Ад яго ўдалося выратаваць яшчэ 350 тон саломы. Паводле папярэдніх звестак, прычынай пажару стала неасцярожнасць пры курэнні ў станкі 3-га класа. Па гэтым факце праводзіцца праверка.

СТАНКІ ПРЫЙШЛОСЯ ВЯРТАЦЬ

Пракуратарай Клецкага раёна заведзена крымінальная справа ў дачыненні да 49-гадовага дырэктара замежнага прыватнага ўнітарнага вытворча-гандлёвага прадпрыемства.

Паводле звестак аддзялення інфармацыі і грамадскіх сувязяў УУС Міноблвыканкама, гэты кіраўнік падазраецца ў тым, што разам з намеснікам у чэрвені гэтага года выкралі з арандаванага памяшкання ў вёсцы Заастравача Клецкага раёна дрэваапрацоўчыя станкі «Філіпс» і «Пауп». Апошнія, дарэчы, належалі ішчаму прадпрыемству, і іх кошт складае больш як 65 мільёнаў рублёў. Станкі ў падазронных канфіскаваныя.

Ігар ГРЫШЫН.

НЯЎДАЛАЯ РЭПЭТЫЦЫЯ ВСЯЛЕЛІ

Бацькі не заўважылі, калі я ячэ чатырохгадовы хлопчык надзеў на бязьменны палец правай рукі металічнае колца. Здымаць гэтае «упрыгажанне» з растухлага пальчыка давялося каліневіцкім выратавальнікам. Яны і вызвалілі малога з пасткі — пры дапамозе капронавага ніткі. Цяпер хлопчык добра падумае, перш чым колца на палец надзець.

КАРATHУЛА

На тэрыторыі жамчужны Гомелі, Палаца-паркавага ансамбля, у 7 гадзін раніцы запыталі прыватны шалік «Кавярня-марожана». Як паведамляе прэс-сакратар упрэўлення МНС па Гомельскай вобласці Руслан Габрыльёў, агонь пашкодзіў 15 квадратных метраў летняга навеса з полікарбонавага і халадзільнае абсталяванне. Саласаваны і ўсе прадукты, якія знаходзіліся ў невялікім памяшканні. Людзі не пацярпелі ў такі ранні час. Папярэдні прычынай выратавальнікі называюць кароткае замыканне прыбораў халадзільнага абсталявання.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

МУЖЧЫНА НАПАЎ ШАСЦІКЛАСНІКАЎ ГАРЭЛКАЙ

10 верасня ў Хоцімскую раённую бальніцу каля 23 гадзін «хуткія дапамогі» даставілі двух хлопчыкаў. Вучні 6 класа адной з хоцімскіх школ былі ў стане моцнага алкагольнага ап'янення.

Міліцыя высветліла, што ў гэты дзень 29-гадовы мужчына, які нідзе не працуе, набыў дзве бутэлькі гарлкі. Ён прыйшоў «са сваім» да сябра, але той адмовіўся з ім выпіць. Тады мужчына ў пошуках кампаніі ў гаражым масіве сустрэў двух хлопчыкаў і прапанаваў ім «пачаставацца» моцным напоем. Дзесці — можа, з цыкаўнасцю — пагадзіліся.

Утраіх яны выпілі бутэльку гарлкі, у выніку чаго 11-гадовыя хлопчыкі трапілі ў бальніцу, а мужчыну цяпер пагражае адміністрацыйнае пакаранне за прычыненне малалетнім да п'янства і штраф ад 10 да 30 базавых велічынь.

Алена КАЗЛОВА.

ПАШАПТАЛІ І АБЧЫСЦІЛІ

На вуліцы да работніцы Баранавіцкага тэкстыльнага камбіната падшылі дзве жанчыны і сказалі, што на яе здзіўляе льячыць псота. А каб зняць яе, трэба ачысціць грошы, бо ўсе бяда ў іх.

Перапалоханае кабета збегла дамоў і прынесла 700 долараў і 2 600 000 рублёў. Ашуканкі грошы загарнулі ў паперу, пашапталі над імі і аддалі жанчыне. Пры гэтым наказалі разгарнуць паперу праз некалькі дзён.

Старажытны горад рыхтуецца да «Дажынак»

бездзія элементу аздобы па-палешна агульны інтэр'ер горада. Суразмоўніцы па-хваліліся, што яны нават з губернатара і прэм'ер-міністрам гаварылі пра гэта падчас візіту апошняга ў горад. Губернатар заўважыў, між іншым, што найлепшым аб'ектам ад вандаляў стане пазіцыя кожнага неаб'явавага гараджаніна, яго пільнасць. Сапраўды так, бо надра ж шкада будзе, калі сямейныя жалезныя стракозы на шпалках, выкаваныя з жалеза, альбо чыю пад салямянымі стрэчкамі давядзецца здаваць у лом. Усё гэта сёння не толькі стварэне пэўнага каларыту, праца на імя горада, але і проста радое вока, прымушае затрымаць погляд. І, вядома, хацелася б, каб жыло яно далей.

ПЛЕНЭР РЭЗЧЫКАЎ
Гісторыя Кобрыны цесна звязана з асобай генералісімуса Суворава. Тутэйшы маўнтак быў у свай час даравамі палкавокам імператрыцы Кацярынай II. Нягледзячы на тое, што горад перажывае вялікае ператварэнне. Мая каліяжанка Валіяна, якая родам адсюль, хадзіла па сцяжынках парку і толькі вокала: наколькі усё памяналася, памаладзела, папрыгажэла. Востраў, які раней губляўся за галінамі нічых вербаў, раптам выглянуў высільні белымі

пазнака. Сам бераг апраўны ў гнуткіх бетонных маты, а дарожкі аддзяляюць клумбы з кветкамі і газоннай травой. І высільні жалезны марочок пагуаема на плячы тут стаў дэрчы. Побач са скульптурай служакі ў цырыянішчэй усталюваны знон, ад якога да рукі марак працягнуты дроцкі. Калі хто захоча дапамагчы «марочку ваўку», то пацягне за дрог, і знон меладзічна адгукнецца. Хацеў прадэманстраваць гэта старшыня Кобрынскага райвыканкома Мікалай Кенда, а дроцкі ўзяў ды і парваўся. Нічога, усё гэта можна лічыць выпрабаваннем новых аб'ектаў, галоўнае, каб да свята дзе трэба было падмецена і прыбрана, а слабыя драці заменены на трывалыя.

АКВАПАРК, СТАДЫЁН І ІНШАЕ
Кіраўнік горада, асабіста адзначаў, што ў рамках падрыхтоўкі да свята ўвага надавалася не толькі ўласна «дажыначным» аб'ектам, якія добраўпарадкаваны амаль усе школы горада, шэраг дзіцячых садкоў, рамонт перажылі шмат жылых дамоў і дваровыя тэрыторыі. Усё гэта зроблена для гараджан, якіх і спартыўныя, культурныя установы, якія павінны працаваць для жыхароў горада.

Стадыён «Юнацтва», можна сказаць, перажыў сваё другое нараджэнне. Яго пабудавала два дзесяці гадоў таму, да 700-годдзя горада. Але старыя драўляныя трыбуны, вядома, прасілі замены. Іх і замянілі на сучасныя пластыкавыя сядзенні. На футбольнае поле паклалі новы газон. Адным словам, «Юнацтва» цяпер адпавядае сваёй назве. Аквапарк — гэта новае не толькі для Кобрыны. Колькі такіх неперывных пакуль для нашага чалавека ўстаноў у краіне — на пляцках пералічыць можна. А тут яшчэ ўсе гавораць пра нейкі БІГ-Бэн. Аказалася, будынак аквапарка сканструявалі ў гадзініцавай вайне нахлесталі вядома лонданскага БІГ-Бэна. Сам жа будынак, скажу вам, уражае. Нічога падобнага 700-гадовай Кобрыне не бачыў, калі не лічыць, можа, маёнткаў старадаўняга манастау ў валоках, якія паразбуралі ў перыяд найноўшай гісторыі. Унутры ўжо гатовыя горкі-віражы для катання, комплекс з турэцкай, фінскай і рускай лазняў, вода- і гразелічыніцы, зала для гульнявых відаў спорту, тренажорная зала.

«Вы будзеце сюды хадзіць? — зьярэтаюцца да сімпатычных кабырчанак. «А мы думаем, што вы, брастаўчане, не будзеце вылазіць адсюль», — чуў ў адказ. Відэаочна, што стваралі такі комплекс з прычынаў на абласны цэнтр, да якога ўсяго 50 кіламетраў. Бо для аднаго 50-тысячнага райцэнтра такая раскоша выглядала б можа і не лішняй, калі б былі крыху большыя даходы ў кожнай сям'і. Так гаварылі самі гараджане. Ці будзе яны сюды хадзіць, вядзіць дзіцяці — залежыць ад кошту будыня. А вось кіраўнік Урада краіны Сяргей Сідорскі, які наведваў аб'ект, строга запатрабаваў ад службовых асобаў, каб новы аквапарк працаваў з ранку да позняга вечара штодзённа. Для гэтага, паводле слоў прэм'ер-міністра, павінны быць здзейнічаны кожны квадратны метр будынка, а наведвальнікі павінны мець магчымасць атрымаць самую розную паслугу: водагразелічэнне, масаж, заняткі на тренажорах, аздаўленую гімнастыку, фітнес, паслугі касметолога, іншае. Пакуль дзеці заняты ў спартыўнай зале, бацькі могуць з карысцю для сябе правесці час. Такі прычыны функцыянавання гмах пад ваймай муісцэ забяспечыць яго акупнасць.

У першы дзень 18 камандаў, сярод якіх былі лясарубы з Латвіі, Літвы і Расіі, спаборнічалі ў Малахоўскім лясгасе — вальні сосны.

Здавалася, спілаваць дрэва — справа неумудрагелістая: узяў бензапілу — і 25-метровая сасна, набіраючы хуткасць, падае, а хто хаче толькі дрэва падала, над пнём пачыналі варажыць судзізі — прыглядзіліся, вымяралі.

Галоўны суддзя Мікалай Патоцкі растлумачыў: «Тут важны кожны сантыметр і градус падпілоўкі, каб не дапусціць расічэпу камля, не кантраляванага падзення...»

Вальшыч павінен укладзіць у пяць хвілін, сасну неабходна было пакласці па цэнтры абзначанага калкам калідора.

Кожны з 63 удзельнікаў меў сасну пад нумарам і па камандзе судзізі пачынаў маніпуляваць пілой. Адным словам, я зразумеў, што валка лесу — працэ адказны, але даволі манатонны. А каб удзельнікі і прысутныя не сумавалі, на невялікай сцэне сярод лесу выступалі мясцовыя артысты.

Да пад'ядзення выніку часу хапала, і я пагаварыў з Мікалаем Старажухам, які на спаборніцтвам прыехаў з сынам Антонам. Працуюць у івавіцкім лясгасе, а выступалі за Брэсцкае лясгасаспадарчае аб'яднанне.

У свай час М. Старажук валіў лес на трасе Ямал-Еўропа, на ўчастку ад Нясвіжа да Слоніма, даводзілася працаваць у прыватніку за мяжой.

«За апошнія дзесяць гадоў у лясгасе многае змянілася. Раней было шмат «партызаншчыны». Некалі не было сур'ёзнага навування — з чалавекам пазаймілі два тыдні — і ў лес. Валілі дрэвы — хто як мог. А сёння неабходна прайсці курсы і вучыцца не адзін месяц, і ў выніку рэзка знізіўся траўматызм, да і пераўтварыўся з ранейшай. Імпартная бензапіла — адно задалавленне, а калісьці айчынную і запусціць цяжка было. Ды і спецадзённе — любата, — і мой суразмоўца паказваў на свае боты. — Цягнемся за Еўропай.

Даводзілася бачыць, як былі апраўныя за савецкім часам рабочыя лясгасаў. Зліваліся з лесам, бо ватуюкі па колеры не адрознівалі ад дрэў.

Сын Старажуха працаваў камбайнерам, а затым вырашыў пайсці па следы бацькі і ўцягнуўся. Сярод юнёраў ён не першы год займае прызывыя месцы і ў гэтым не адстае ад бацькі. На абласных спаборніцтвах Старажукі, як правіла, сярод прызёрраў.

Пераважна большасць удзельнікаў сямлетнага чэмпіянату мае ўзрост 30—40 гадоў. Можна, высокая ў лясарубаў заробкі?

«Ды не, — кажа Мікалай Францавіч, — зарплата хістаецца ў межах 700 тысяч. Многае залежыць ад участка выдзеленага лесу ды і зайдросніккаў Кобрыны.

многа — не ўсім падабаецца, калі шмат заробіш. Да работ Старажукі дабіраюцца на веласіпед. Адлегласць у 3-5 км не лічыцца вялікай, хоць бывае, што да сваёй дзялячкі даводзіцца ехаць і за 12 км. Але як бы там ні было, навацаць вяртацца дамоў.

«А як працуюць лясарубам за мяжой? — Не могу сказаць за ўсё замежжа, а ў Польшчы працаваць давалася — валіў лес у прыватнікі. А там, калі ты добры спецыяліст, то без працы не будзеш. У аднаго гаспадар добра адпрацаваў, то на цябе вока паклаў другі, а пляццёў у залежнасці ад выпрацоўкі. Прыкладам для нас з'яўляюцца скандынавы. Даводзілася сустракацца са шведамі. Што ў іх лічыцца нормай — для нас арпенцір. Стараемся! — паставіў кропку ў нашай размове лясаруб.

Адносна гасцей, то прыбалты і расіяне (апошнія прыехалі з Карэліі) ад нашых лясарубаў нічым не адрозніваліся: уніформа зрабіла ўсіх аднолькавымі.

Спытаў у прадстаўніка літоўскай каманды Ромаса Балчунаса, якое ў яго ўражанне.

«У вас добра і ў нас нармальна, — дыпламатычна адказаў ён.

Са сцяжыны гучалі беларускія песні, але яны усё ж губляліся сярод рускіх ды украінскіх. Задорныя песні на любой мове радуюць слых, але словы прывітання неабходна было б напісаць па-беларуску. Трэба мець хоць кроплію гонару!

Сярод вальшычкў даўгі час у лідрах былі расіяне, а калі спаборніцтва закончыліся, то на першае месца выйшла каманда Мінскага ДВЛГА-2 (дзяржаўнага вытворчага лясгасаспадарчага аб'яднання)

Але гэта былі толькі першы дзень чэмпіянату, бо 11 верасня спаборніцтвы працягваліся на стадыёне «Лакаматыву» ў горадзе. А там кідаў сякера на трапнасць, пілавалі двухуровнеў пільой, перацягвалі канат...

Сымон СВІСТУНОВІЧ. Фота аўтара.

СЛАВА БУДАЎНІКУ
На адной з будаўнічых пляцовак міжвоі будзельхала такі дывалог:

— Вы будзеце зальваць гэты ўчастак?
— Не, зальваць будзець іншыя. А нас тут укатаюць...

Дакладна прыводжу гэтыя словы не са з'яўляюцца свай шюдкасці, а выключна, каб падкрэсліць, як дарага абыходзіцца вялікі будоўні не толькі ў сэнсе грошай. Будоўлі з задзеленымі тэмпамі зданы — гэта заўсёды аўралы, напружаныя, тоны спаленых нерваў, якія, на жаль, ні ў які каштарыс не ўключаюцца. І таму вельмі важна ўспомніць добрым словам таго ў шырокім сэнсе будаўніка, які прыкляў руку і душу. Успомніць потым, калі ўсё, створана сёння прыгажосць, стане будоўнёй рэаіснасці. Пра гэта давалася пагаварыцца са сталымі гараджанкамі, якія выказалі сваю задаволенасць перамагамі, што дакаваў горад. Жанчыны занепакоеныя тым, як надзей захавець прыгажосць, сучасную стыльнасць, што ў выглядзе маленькіх скульптурных формаў, клумбаў,

Аквапарк.

«ЧАРОЎНЫ ТРУСІК» ЕДЗЕ Ў КІЕЎ

Прадстаўніком Беларусі на дзіцячым конкурсе «Еўрабачанне-2009» будзе 13-гадовай Юра Дзямідовіч. Нарэшце і наша краіна вызначылася з прадстаўніком краіны на конкурсе дзіцячых песні «Еўрабачанне-2009», які абвешта прайдзе ў Кіеве. Фінал нацыянальнага адбору завяршыўся позна вечарам у чацвер, калі было агучана імя аднаго з дзесяці фіналістаў — пераможцы. Юры Дзямідовіч з песняй «Чароўны трусік» набраў 74 балы, апаздзіўшы найбліжэйшую суперніцу Паліну Клішкова на 13 балаў. Пераважну большасць галасоў хлопчаты атрымаў ад Брэсцкай, Віцебскай і Мінскай абласцей.

На наступны дзень пасля фіналу ў Белтэлерадыёкампаніі адбылася прэс-канферэнцыя з удзелам Юры і яго мамы Таццяны Міхайлаўны. Юра з'явіўся перад журналістамі крыху стомлены (ад учарашняга дня паспаў толькі дзве гадзіны), але шчаслівы. Хлопчы шчыра ўсім хаўся і адрозна амаль не саромеўся. На пытанні журналістаў адказава смела і мудра.

— Я вельмі рады, што змог перамагчы. Вельмі стараўся і перажываў, але заўсёды ведаў, што ўсё будзе добра, усё будзе так, як трэба Богу. «Эфіс-эфіс-анімацыя» — гэта гульня слоў, — гаворыць Юра. — Яны нічога не азначаюць. Гэта жарт. І калі некаторыя там гаварылі пра закліканне і г.д. — не, гэта проста так. А наконт маёй песні... Ёй я хадзіў дзясці, што жыць трэба ў радасці, каб заўсёды ўсімхацца, нягледзячы ні на што. Бо вельмі шмат было наконт маёй песні розных вядоўкаў. Але ўсе яны, і дорбы і дрэнныя, мне дапамаглі, бо я стараўся сваё выступленне зрабіць яшчэ лепшым. Каб спадабалася кожнаму чалавеку.

— А як аднакласнікі адрагавалі на тваю перамогу?

- Аднакласнікі ўвесь час віншуюць. Я вельмі рады, што з іх боку ў мяне ёсць такая падтрымка!
- **Якія ў тебе любімыя прадметы ў школе?**
- З любімых прадметаў — хор і спева, а з агульнаадукацыйных падабаецца матэматыка, руская мова, літаратура, фізкультура. Я песні пішу сам для сябе. Але так, для сябе, пра ніхто не ведае.
- **Кім бы ты хацеў стаць у будучыні?**
- Добрым музыкантам. А наконт таго, ці буду спеваком, пакуль невядома. Усё будзе залежыць ад галасу, трэба, каб быў добры голас. Бо яшчэ мутацыя будзе, там будзе відаць.
- **Што ты любіш з музыкі?**
- Вельмі люблю класіку, у мяне шмат дыскаў. А што чытаю? Розную літаратуру. Класіку таксама і крыху фантастыку.
- **Твой любімы кампазітар?**
- Вельмі падабаецца Моцарт, Гайдн, Бах, Шапэн. Яны ўсе павоіваюць цудоўныя.

— А сярод эстрадных выканаўцаў Беларусі ці замежжа ты хацеў бы на каго-небудзь быць падобным?
— У мяне няма ніякіх куміраў.
— **На наступны год дзіцячых «Еўрабачанне» адбудзецца ў Беларусі. І на цябе кладзецца двойна адказнасць перад выступленнем у Кіеве. Што ставіш за мэту?**
— Мэта? Я мага лепш падрыхтавацца да конкурсу і паказаць сябе з лепшага боку, каб Беларусь выглядала годна. Мой нумар мне падабаецца, мя яшчэ шмат будзець з ім працаваць і дарацуюцца.

Ілья ЛАПАТО. Фота ФОЛЬ ЛАСКІ і Марыны БЕГУНКОВАЙ. (Заканчэнне чытайце ў наступным нумары.)

ПЕРАМОГА СЦІПЛАСЦІ НАД ГЛАМУРАМ АДБЫЛАСЯ?

Суб'ектыўныя нататкі з аднаго сталічнага конкурсу

Комплекс вельтрэка «Мінск-Арэна», дзе павінны былі разгарнуцца асноўныя падзеі конкурсу сталічных прыгажосці «Міс Мінск», знісіць было зусім нескладана. Вялікая (правільней нават сказаць вялізная) чарга шчаслівых уладальнікаў запрашалых білетаў тоўпілася на яго ўваходзе. Таму, нават калі дарогі ты і не ведаў, трэба было проста ісці за усімі. Усе ішлі на Міс.

«Дзе фэст, там і я ёсць» — а пачалося усё як і заўсёды — са спазненнем. Аж на паўгадзіны. Пакуль глядзчыя нетаропка расаджаліся па месцах, на вялікіх экранах каля сцэны круціліся ролікі фіналістаў конкурсу. Чамусьці без гучу. Дзвучаць у гэтых роліках ніхто не вучыўся прабіраць у кабінце хіміі, займаліся ёгай, вучылі дзвэйці, ездзілі ў верталётах, усміхаліся і махалі рукой...

Мітусія, нервоваасць, хваляванне. Калі б у паветры можна было пісаць, я напісаў бы менавіта гэтыя тры словы. І меў бы рацыю. І толькі калі ў зале абвясцілі пра троххвілінную гатунасць, а рацыя ў мужчыны са службы аховы, які стаяў непадалёк, сіпатым голасам дала каманду: «Безбілетнікі перад уваходам ёсць? Запускай!», стала зразумела: неўзабаве пачатак.

Арганізатары конкурсу вырашылі не скупіцца на гасцей і ў журы поруч з беларусамі Айплатавым, Яромленкам, Ціхановым і іншымі пасадзілі расійскіх спевакоў Газманова і Нікалаева. З вядучымі таксама вырашылі паэксперыментаваць і разабавілі кампанію двух беларусаў дыджэм Класам Мюлерам і адной з салістак «ВіаГру» Таццянай Котавай.

Вось на сцэне пачалі з'яўляцца першыя канкурсанткі. Выхад кожнай з 20 прыгажунь агучаўся мужчынам за кадрам, які прэзентаваў фіналістаў. На вялікіх экранах каля сцэны зноў пайшлі круціць ролікі з дзвучачамі, дзе апошняй нохаюцца кветкі, лятаюць на верталётах, усміхаюцца... Як толькі дзвучачы прэзентавалі! І каралева магістраўка, і тая, хто жыць у рытме пляцна з 5 гадоў, і нават «дзвучыня», якая марыць пра школьны званок паводле матываў музычных хітоў... Асабіста мне ўсё нагадала чамусьці фрагменты расійскай «Мінуты славы», не хапала толькі якіх-небудзь выкрунтасаў, якія вытваралі б канкурсанткі. Выкрунтасы дзвучачы пазней усё ж прадэманструюць, а пакуль жа ўсе яны міла і сціпла усміхаліся, стаячы на сцэне, і іх нават цяжка было адрозніць ад адной, не тое каб запомніць.

«Вышэй рукі — больш жыцця»
Крыкнуў Алег Газманав і завёў першую песню.

«Я буду хадзіць, а вы, дзвучачкі, пішчаць» — сказаў Газманав, скончыўшы другую песню, і стаўшы мікрафон. Сапраўды, ён ішоў, а дзвучачкі, якімі была абсеяна пляцна пад сцэнай, у гэты адмысловы момант падсцягнулі мікрафон сапраўды пішчалі. І калі Алег Газманав зацягнуў свой трэці хіт, я, калі б мне зважыцца вочы, падумаў ужо, што пераблытаў адрасы канцэртаў; замест Міс прыйшоў на сольны Газманова. І, відаць, не я адзін. Людзі ў партэры ўжо неўтаймавана па-

Наша сціплая прыгажуня «Міс Мінск-2009» Марыя КУБРАКОВА.

імпэтам, нават лепш за адборачны тур «Еўрафэста». Гледзчыя ж такім чынам ужо цалкам былі падрыктаваныя да наступнага, самага хваляючага выхаду фіналістаў «Міс Мінск».

— А зараз, дарагія мужчыны, нарэшце адбудзецца тое, дзеля чаго вы сюды прыйшлі! — выхад дзвучачы у купальніках, — так абвясціла трэці выхад мужчынская палова вядучыня.

А гэты выхад дзвучачы, трэці па ліку, сапраўды ўразіў. Але яго заўсёды лепш глядзецца, чым каментаваць.

Калі дзвучачы, ужо бледныя ад хвалявання і эмоцыяў, пакінулі сцэну, вядучымі быў дадзены пачатак чарговых выступленняў артыстаў. «Цані-Талкай» зацягнулі песню пра цяжкое жыццё мадэляў, Алеся спявала пра тэлеканалы і глянцавыя часопісы... Неўзабаве на сцэну выйшлі тры доўгавалася чалавекі: дзве бэк-вакалісткі і Ігар Нікалаев. Нікалаев, які і Газманав, прапаяваў адно тры песні і падтрымаў дзвучачы пад сцэнай словамі: «На вокладках часопіса будзе кожная дзвучыня, якая хадзіла тут па сцэне. І ў мяе таксама, толькі моцна верце ў сваю мару...» Тут Нікалаев, які і яго райскі папярэднік, пайшоў па сцэне, а дзвучачкі пачалі пішчаць у яго мікрафон... Зірнуўшы на гадзіннік і зразумеўшы, што чакаць развясці трэба будзе яшчэ доўга, я злявіў сябе на цікавай думцы: калі б гэты конкурс быў звычайным конкурсам прыгажосці (без розных Газманавых і Нікалаевых), то ўвесь працэс выбару самай прыгожай мічанкі заняў бы не больш за гадзіну... Але хто з гледноў пайшоў

бляскам у вачах: «Вау... Сапраўднае «ВіаГру». Хлусіць не буду, сярод такіх людзей быў і я.

Хто прымерыць карону?

Тры гадзіны хвалявання — і вось яна, развяска — абвясчэнне выніку. На сцэну зноў выйшлі дзвучачы. Усе яны зноў міла і сціпла усміхаліся, толькі цяпер іх ужо цяжка было збытчаць — у мікрафон былі свае фаварыткі.

Перамогу ў святкавала 18-гадова студэнтка Універсітэта культуры і мастацтваў Марыя Кубракова. У якасці прызы дзвучачы атрымала 10 мільянаў беларускіх рублёў і магчымасць рэалізацыі свайго сацыяльнага праекта. А сутнасць праекта ў Машы заключалася ў дапамоце шматдзяцім сям'ям, якія не могуць праз сціплае фінансаванне становіцца развіваць таленты сваіх дзвэйці ў платных гуртках і студыях. Марыя хоча вучыць бальным танцам дзетак з такіх сям'яў і прадуць працаваць на тэлеканале СТБ, — заўважыць генеральны дырэктар ЗАТ «СТБ» Юры КАЗІЯТКА і тямніцца ўсімхаўся. Дызайнер жа Іван Айплатав ззначыў, што некаторых з дзвучачы ён спадзеецца ўбачыць у ліку удзельнікаў яго паказаў на Тэды моды ў Маскве.

Падчас прэс-канферэнцыі Маша запаміналі мяне сціплай дзвучыняй. Вельмі спакойнай. Без гламуру і напышлівасці, якіх часта так

Танцаваць у купальніках было няпроста!

яна, — паўдзельнічай». Я паспрабавала, прыйшла кастань. А цяпер перамагла. Калі шчыра, я і не чакала зусім. Упершыню удзельнічала ў конкурсе прыгажосці. Я проста не чакала. І зараз яшчэ нават не ўсведамляю, што я — «Міс Мінск».

— **Першыя думкі пасля перамогі?**
— Відаць, пабыць разам з роднымі, бо менавіта яны дапамаглі мне, прывалі ўпэўненасці і сілы для таго, каб я перамагла. У сям'і вельмі дружныя адносіны. У мяне два браты.

— **Што даў табе праект? Што было самым складаным?**
— Шмат у некаторых прыгажунях. І праект у яго варты павагі... Ужо едуць з «Мінск-Арэны» дадому на таксі, паслухаў па радыё ў машыне навіны. Статыстыка па дзвэйці з індуальных сям'яў сапраўды прымушае задумвацца. А мне чамусьці адрозна ўдзельнічала ў конкурсе прыгажосці. Я проста не чакала. І зараз яшчэ нават не ўсведамляю, што я — «Міс Мінск».

Ілья ЛАПАТО. Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

АД ЧАГО ПАЦЯРПЕЛІ ПЧОЛЫ ВЯСКОЎЦА?

Адказаць на гэтае пытанне дапамогуць спецыялісты

На «гарачую лінію» газеты паскардзіся пчалары з вёскі Чарнінае Капыльскага раёна Аляксандр Паўлавіч Лычкоўскі: пры апрацоўцы поля сельскагаспадарчага прадпрыемства «Старыца-агра» ад пустазелля пацярпелі яго пчолы. Так лічыць заяўнік і спрабуе дабіцца нейкай кампенсацыі, але пакуль, паведаў яго слоў, безвынікова. Але напачатку паслухаем самага Аляксандра Паўлавіча.

— Усе адылося 2 верасня. Сам я таго не бачыў, бо быў на рыбалцы, але бачыла мая маці. Апрацоўку поля ад пустазелля праводзілі прэпаратам «Тарнада» неўдзячы ў сярэдзіне дня. Загэда пра такія работы мяне ніхто з гаспадаркі не папярэдзіў, хоць гэта трэба рабіць. 30 вулляў па прычыне знаходзіліся практычна на мяжы з тым полем — проста больш нідзе ў іншым месцы я тут іх размясціць не мог... — тлумачыў нам заяўнік. — Цяпер мне кажуць, што той прэпарат «Тарнада», які запісан у інструкцыі па прымяненні, маланебяспечны. Аднак жа існуе памежная ахоўная зона для пчол пры выкарыстанні хімічных сродкаў — 4-5 кіламетраў, зноў жа і па гэце ёсць абмежаванні — 24 гадзіны... Скардзіся я ўжо куды толькі мог: і кіравніку гаспадаркі, і ў пракуратора, і старшын райвыканкама. Прызначылі камісію, якая павінна дакладна вызначыць прычыны пчол, аднак павінен быць падрыхтаваны да 1 кастрычніка. Аднак калі будзе працаваць тая камісія — мне невядома. А сутнасць у тым, што частка пчол яшчэ жывае, але працягвае гінуць. Дык што мне рабіць: ратаваць тых, што засталіся (а яшчэ ёсць шанцы нешта выраваць, аб'яднаўшы слабыя семі), правесці падкормку, заманіць іх рамкі), але тады камісія не ўбачыць ніякіх следоў гібель, або моучы глядзець, як усё прападае канчаткова — без гарантыі, што названая камісія нешта вызначыць? Мне казалі: а ты яшчэ дакажы, што пчолы загінулі менавіта ад прымянення прэпарата. Я сабраў у пакецік замор, паехаў шукаць лабараторыю. У Капылі такіх аналізаў не праводзяць — няма адпаведнай ліцэнзіі. Тая ж сітуацыя з уздзенскіх ветлабараторыяў, з абласной і нават рэспубліканскай. Быццам бы ёсць нейкая камерцыйная лабараторыя, дык там правядзенне аналізу па адным вулля будзе каштаваць каля 600 тысяч рублёў. А ў мяне ж іх 30. Дык што рабіць?

Як паведаміла нам юрыст Капыльскага райвыканкама Таццяна ХАРУЖАЯ, пчалар паскардзіся 9 верасня, адказ яму сапраўды павінен даць да 1 кастрычніка. У спісе адказных асобаў, на кантролі ў якіх павінна быць названая праблема, — чатыры прыватныя адказныя работнікі. На жаль, з першым намеснікам старшын райвыканкама, начальнікам упраўлення сельскай гаспадаркі і харчавання Ірынай КІСЛЯК у нас пагутарыць не атрымалася — яна была на палетках. Раёнам адгукнуўся і нумар тэлефона начальніка раённай інспекцыі прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Васіль ЖОГЛЫ. Дырэктар сельгаспрадпрыемства «Старыца-агра» Уладзіміра РУДАКОЎСКАГА мы таксама «вызвалілі» за уборкай бульбы. Вось што ён паведаміў са свайго боку.

— Па ідзі аграном, вядома ж, павінен быў папярэдзіць пра маючую адыцца апрацоўку поля прэпаратам ад пустазелля. Гэта прамашка, не адмаўляю. З іншага боку, па-першае, прэпарат «Тарнада» — маланебяспечны, не таксічны. Яго мы выкарыстоўвалі не адзін раз, прычым з гэтай жа бочкай, і ніколі ніякіх праблем не ўзнікала. Па-другое, раней нічога падобнага не ўзнікала нават тады, калі мы апрацоўвалі збожжавыя, рапс — калі пчол летам было шмат.

А тут гаворка ішла пра ржычна, пра поле, з якога нават салому ўжо звезлі. Таму і патрэзна правесці аналіз: ад чаго ўласна загінулі пчолы. З гэтай нагоды і створана камісія. Калі будзе доказ, што усё адылося менавіта ад уздзення прэпарата — будзем вырашаць пытанне кампенсацыі. А калі не — пра што гаворка? — раславеў Уладзімір Анатольевіч. — Пчалар сапраўды прыходзіў да мяне, скардзіся. Спытаў: усё пчолы загінулі? Не, кажа, толькі слабыя. Дык, можа, падкормку трэба было праводзіць? Дарэчы, на пачатку года па запісах за грамадзянінам лічыліся толькі пяць вулляў, адкуль узніклі 30? Трэба ж ва ўсім дакладна разабрацца, таму я вас папрасіў — напішыце праўду, так я яшчэ ёсць.

З гэтым цяжка спрачацца — патрэбны канкрэтныя факты, якія, спадзяёмся, будуць вызначаны камісіяй. Тады і высновы нейкай можна будзе рабіць. Пакуль жа мы паспрабавалі ўдакладніць інфармацыю заяўніка пра лабараторыю. З гэтай нагоды патэлефанавалі ў РУП «Беллчарстварэ» (прадпрыемства абслуговае гаспадаркі). Там нашаму звароту здзіўлены, маўляў, ніколі не сутыкаліся з падобнай сітуацыяй. Так, ёсць у сталіцы абласная і рэспубліканская ветлабараторыі, дзе праводзяцца аналізы на хваробы пчол, шкіднікі. А вось на уздзенне пестыцыдаў — наўрад ці.

Тым не менш мы патэлефанавалі ў абласную ветлабараторыю. Яе дырэктар Сяргей ІВАНОЎ паведаміў, што яны могуць правесці агульны якасны аналіз на наяўнасць пестыцыдаў. Гэта сапраўды так, толькі... Ён засведчыў: або ёсць пестыцыды, або няма. А вось адуць яны, у прыватнасці, ці з'яўляюцца вынікам выкарыстання таго ж прэпарата супраць пустазелля «Тарнада» — на гэтае пытанне адказаў не будзе, паколькі адсутнічаюць адпаведныя метады. Апошнія павінны быць у дзяржаўнай установе «Беларускі дзяржаўны ветэрынарны цэнтр».

Начальнік аддзела таксікалогіі і кармоў Беларускага ветэранарнага ўніверсітэта Ірына НАУМЕНА: пры наяўнасці метады стандарту правядзенне патрэбнага нашаму чытачу аналізу цалкам магчыма. Метады і стандарты павінны быць у Рэспубліканскай інспекцыі па ахове раслін, іх трэба адуць замовіш, на што спатрэбіцца некалькі дзён. Калі патрэбна будзе, сам аналіз таксама зойме некалькі дзён (ён платны), пасля чаго заяўнік атрымае афіцыйнае заключэнне. Даследаванні будуць праводзіцца менавіта на сувязь па наяўнасці ў арганізмах пчол пестыцыдаў і прымяненні прэпарата «Тарнада» (іншы патрэбны чытачу інфармацыю мы паведамілі Аляксандру Лычкоўскаму асабіста. — С.Р.). Адно, Раіса Мікалаеўна задала сустрэчнае пытанне: а ці прадзіў пчалар даследаванне сваіх пчол на захаванні? Чаму ён так упэўнены, што прычына толькі ў выкарыстанні прэпарата супраць пустазелля? Калі такіх даследаванняў не было, спецыяліст параіла грамадзяніну перад правядзеннем аналізу ў іх аддзеле здаць пчол напачатку ў аддзел паразіталогіі Беларускага ветэранарнага ўніверсітэта.

Дарэчы, некалькі суразмоўцаў падчас нашага своеасаблівага расследавання задавалі аднолькавыя пытанні. У прыватнасці, ці былі падкормлены пчолы? Што можа рабіць пчала на пустым полі, дзе няма кветак? Магчыма, ў рамках застасу рапсавы мёд, які закрывалізаваўся, і пчолы не змоглі яго скарыстаць? Не выключана, што мёд месца не адзін неспрыяльны фактар, а іх спалучэнне? Адказаць на гэтыя пытанні змогуць толькі спецыялісты пасля правядзення ўсіх патрэбных аналізаў.

Сяргей РАСОЛЬКА.

«ЗВЯЗДА» — ГЭТА СУПЕР, «ЗВЯЗДА» — ГЭТА КЛАС!»

Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.

Пасля візіту ветліваці на Міньчыну — у Слуцк, Салігорск і Лобань, дзе прайшлі перамовы з мясцовымі ідэолагамі і на вулках паштовай сувязі, першым месцам для раздачы прызоў сталі Жыткавічы. Прыёмам, у якім у гэтым палескім кутку Гомельшчыны «Звезда» добра ведаюць і паважаюць. Таму на сустрэчу на мясцовым раённым вулзе паспелі сувязі, дзе за заслугі перад «Звездай» электрапраграм была ўзнагароджана паштальён Ганна Рыдзецкая, з задавальненнем прыбыў намеснік старшын Жыткавіцкага райвыканкама Валерый Рагалеў. Начальнік РВПС Ягор Шабаяў павішавалі паштальёна (на здымку) з каштоўным прызам і выказаў надзею, што гэта толькі пачатак у вялікай падтрымцы на «Звезду».

Можна не сумнявацца, што для паштальёна АПС Вулька-2 Кацярыны ХОДЗІНАЙ мікрахвалевая печ «Самсунг» стане добрай памочніцай на кухні.

Каларовы тэлевізар «Віцязь» з рук начальніка ідэалагічнага аддзела Анаталія ЗАХАРКЕВІЧА атрымлівае Алена БРАДНІЦКАЯ.

Паштальён АПС № 4 Валяціна БАГОЎСКАЯ з насценным гадзіннікам «Звезда».

З улікам таго, што ўрачыстасці па ўрачунні каштоўных прызоў адываліся на раённым вулзе паштовай сувязі, то сваю калекцыю павішаваных падавоўліць амаль усе яго работнікі, а вось тэлевізар для пенсіянеркі Лідзіі Аляксандраўны Марціненкі атрымала яе знаёмая, настаўніца сярэдняй школы з Мікашэвічаў Алена Брандніцкая.

Гэта надзеяна, бо ёсць верагоднасць, што ў асяроддзі настаўнікаў таксама вырасце цікавае да «Звядзі».

Уладзімір ЗДАНОВІЧ. Мінск — Слуцк — Салігорск — Лобань — Жыткавічы — Лунінец — Пінск — Мінск.

Кватэрнае пытанне

ЯКІМ ЁН БЫЎ, ТАКІМ І БУДЗЕ

Мы жывём у службовай кватэры. Дом ведамасны, вельмі стары, камісія выканкама прызнала, што ён не адпавядае вызначаным санітарным і тэхнічным патрабаванням. Калі ён будзе знесены, то якое жыллё нам павінны выдэлець?

С.К., г. Брэст

Пры вырашэнні гэтага пытання павінны ўлічвацца патрабаванні артыкулаў 67, 69, 70 і 94 Жыллёвага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Калі дом дзяржаўнага жыллёвага фонду, у якім знаходзіцца службовае жылёе памяшканне, падлягае зносу, то грамадзянам, якія перасяляюцца з такога жылёга памяшкання, выдзяляецца іншае жылёе памяшканне тыповых спажывецкіх якасцяў (г. зн. памяшканне, што адпавядае вызначаным для пражывання санітарным і тэхнічным патрабаванням і добраўпарадкаванае ў прымяненні да ўмоў гэтай населенага пункта).

Пры гэтым выдзяленне жылёга памяшкання тыповых спажывецкіх якасцяў ажыццяўляецца на ўмовах раней заключанага дагавора найму жылёга памяшкання.

Такім чынам, калі сям'я, якая перасяляецца з дома, што падлягае зносу, пражывала на ўмовах дагавора найму службовага жылёга памяшкання, то і іншае жылёе памяшканне тыповых спажывецкіх якасцяў, якое выдзяляецца сям'і, ў адпаведнасці з агульным правіламі павінна быць у вызначаным парадку ўключана ў лік службовых з заключэннем адпаведнага дагавора найму службовага жылёга памяшкання.

Віктар САВІЦКІ.

БЕЛАРУСЬ І МАСКОЎСКАЯ ВОБЛАСЦЬ ПДПІСАЛІ ЧАРГОВЫЯ ПАГАДНЕННІ АБ СУПРАЦОЎНІЦТВЕ

— За апошнія гады таваразварот павялічыўся на 7,3 працента, — падкрэсліў Леанід КРУПЕЦ, старшыня Мінаблвыканкама падчас пасяджэння Рабочай групы па супрацоўніцтве Беларусі і Маскоўскай вобласці ў Лагойску.

— Нагледзячы на тое, што наша прадукцыя распаўсюджваецца па шматлікіх гарадах, Маскоўская вобласць да нас адзін з самых галоўных партнёраў на расійскім рынку, — кажа камерцыйны дырэктар ААТ «Свайтанк» Ларыса БОЎДАРАВА. — Мы самі былі зацэляўсямі ў дылеры, які б распаўсюджаў прадукцыю нашага прадпрыемства ў Маскоўскай рэгіёне. Дарэчы, у параўнанні з мінулымі годам нашы пастаўкі ў Расію павялічыліся на некалькі працэнтаў.

Ва ўзаемадзейні з МТЗ і МААЗ зацэляўсямі і маскоўскі бок.

— З улікам МТЗ збіраемся распачаць у Нагірку вытворчасць паліўнага помпаў, — уразумее з прэсай адзначае Васіль ГРОМАЎ, намеснік старшын ўрада Маскоўскай вобласці. — Добра развіваюцца і кааперацыйныя сувязі МААЗ з прадпрыемствам Маскоўскай вобласці па стварэнні спецыяльнай тэхнікі.

Нагледзячы на фінансовы крызіс, аб'ём спажывецкіх прадуктаў у Маскоўскую вобласць павялічваецца.

Васіль ГРОМАЎ і Леанід КРУПЕЦ.

— Ведаецца, для нас беларускі прадукт як знак якасці, — працягвае Громаў. — У Звянгарадзе хутка будзе святкаваць дзесяць гада, на які запрашана дэлегацыя з Магілёва. І я ўпэўнены, што ўся прадукцыя, якую вывозіць з Беларусі, будзе распрададзена за некалькі дзён.

Галоўную праблему Андрэй КАБЯКОЎ, намеснік прэм'ер-міністра Беларусі, бачыць у тым, што не атрымалася папярэдзіць зніжэнне ўзаемага гандлю ў першай палове года. Таваразварот Беларусі з Маскоўскай вобласцю знізіўся больш як на 37,7 працента. Калі ў 2008 годзе ён склаўся 2,7 мільярд рублёў, то сёлета пакуль толькі 818 мільёнаў.

Каб спыніць павыжэнне гандлю, распрацавана шмат варыянтаў па шырынях паставак аўтатранспартнай, дарожнай і сельскагаспадарчай тэхнікі.

Тарас ШЧЫРЫ.

Кватэрнае пытанне

Мае бацькі прыватызавалі сваю аднапалубку на маё імя. Я пасля жаніцбы стаў жыць у кватэры жонкі, нарадзілася дзіця. Але, нягледзячы на тое, што метраж у нас не хапае (у маёй) — фармальна — кватэры жывуць бацькі, самі ў цяпер жывуць у жыллёвай чаргі. Ці правільна гэта?

А. ПАЗНЯК, Гродна

Падставы і парадак зняцця з уліку грамадзян, якія маюць патрэбу ў паліпашанні жыллёвых умоў, рэгламентаваны арт. 47 Жыллёвага кодэкса Рэспублікі Беларусь і п. 31 Палажэння аб парадку ўліку грамадзян, якія маюць патрэбу ў паліпашанні жыллёвых умоў, выдзяленні жылль памяшканняў дзяржаўнага жыллёвага фонду (зацверджана Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 29 лістапада 2005 г. № 565).

У прыватнасці, грамадзяне здымаюцца з кватэрнага ўліку ў выпадку паліпашанні жыллёвых умоў, у тым ліку па месцы працы (службы) ў дзяржаўныя органы, іншай арганізацыі, шляхам будаўніцтва (рэканструкцыі) або набыцця жылль памяшкання ў выкарыстаннем дзяржаўнай падтрымкі не па месцы знаходжання дзяржаўнага органа, іншай арганізацыі, дзе грамадзяне стаяць на ўліку для паліпашанні жыллёвых умоў, калі ў выніку гэтай зніклі падставы для прызначэння іх асобамі, якія маюць патрэбу ў паліпашанні жыллёвых умоў.

Калі ў якасці падставы для зняцця з уліку разглядалася наяўнасць ва ўласнасці прыватызаванай кватэры, то пры вырашэнні гэтай пытання павінны быць улічаны патрабаванні часткі другой арт. 43 ЖК і п. 4 названага Палажэння аб тым, што асобамі, якія маюць патрэбу ў паліпашанні жыллёвых умоў, не могуць быць прызначаны грамадзяне, якія маюць ва ўласнасці жылль памяшкання ў гэтым населеным пункце, дзе яны не пражываюць, за выключэннем выпадкаў, калі пры ўсялякім названым грамадзянін у гэты жылль памяшканні яны сталі б асобамі, якія маюць патрэбу ў паліпашанні жыллёвых умоў.

Пры няызгодзе з рашэннем аб зняцці з уліку грамадзян, якія маюць патрэбу ў паліпашанні жыллёвых умоў, яны могуць быць абскарджаны ў судовым парадку.

Віктар САВІЦКІ.

«У СВАЁЙ АЙЧЫНЕ ПРАРОКАЎ НЯМА?»

Не ведаю, я ў іншых, у мяне кожны рэзананс на «Спадарыно...» выклікае новыя думкі, абуджае жаданні... У тым ліку — многім з чытачоў падаць руку і моцна паціснуць, нямногім — не падаваць яе ніколі, бо не разумее, як так можна ставіцца да роднай мовы?! Ну не падаваецца яна вам, але я хачу — ваша. Як маць, дык ўжо хіба не крычэце, што дрэнна, што брыдка (а вас, такіх разумных, падняла...), што ў гарод і ў лес з ёю можна, а на паркет ды ў сталіцу, у вышэйшыя навукальныя установы — не.

Хоць з майго пункту гледжання можна усюды. І трэба! Шкада, што даходзіць гэта вельмі марудна. Ведаю па сабе. І з тых часоў, калі да нас прызьджана сваячка з Тулы і, тым ліку па месцы працы (службы) ў дзяржаўныя органы, іншай арганізацыі, шляхам будаўніцтва (рэканструкцыі) або набыцця жылль памяшкання ў выкарыстаннем дзяржаўнай падтрымкі не па месцы знаходжання дзяржаўнага органа, іншай арганізацыі, дзе грамадзяне стаяць на ўліку для паліпашанні жыллёвых умоў, калі ў выніку гэтай зніклі падставы для прызначэння іх асобамі, якія маюць патрэбу ў паліпашанні жыллёвых умоў.

Калі ў якасці падставы для зняцця з уліку разглядалася наяўнасць ва ўласнасці прыватызаванай кватэры, то пры вырашэнні гэтай пытання павінны быць улічаны патрабаванні часткі другой арт. 43 ЖК і п. 4 названага Палажэння аб тым, што асобамі, якія маюць патрэбу ў паліпашанні жыллёвых умоў, не могуць быць прызначаны грамадзяне, якія маюць ва ўласнасці жылль памяшкання ў гэтым населеным пункце, дзе яны не пражываюць, за выключэннем выпадкаў, калі пры ўсялякім названым грамадзянін у гэты жылль памяшканні яны сталі б асобамі, якія маюць патрэбу ў паліпашанні жыллёвых умоў.

Пры няызгодзе з рашэннем аб зняцці з уліку грамадзян, якія маюць патрэбу ў паліпашанні жыллёвых умоў, яны могуць быць абскарджаны ў судовым парадку.

Віктар САВІЦКІ.

што беларуская. На жаль, не адразу ўчыталася, не адразу палюбіла. Але цяпер — чытаю, чакаю, цяпер размаўляю толькі па-беларуску і пішу таксама (па-руску ўжо б'лятася). Цудоўна помню той час, калі наша мова падняла галаву, калі загучала паўсюль (тыраж у «Звядзі» быў пад 200 тысяч). Калі на роднай мове вылося ўсё справядова. Прынялося ж! Пайшло!

Потым мову памылілі, але я цяпер гэта помню, рабінны, абласныя старогары яшчэ доўга запрашвалі лічыць па нарытоўках, а не «заготваваць»... І мы іх рыхталі.

Зрэшты, гэта ўжо гісторыя. Які тое, што народ наш вынес мова прыгнёт. З тых часоў, відаць, і звычай з'явіўся лічыць, што недзе прабіцца, зрабіць кар'еру, можна толькі тады, калі гаворыш не па-на, не па-беларуску. А значыць, з маленства трэба вучыцца і размаўляць на іншай мове — мове начальства.

Але ж і яно, услухаўся, ну ні як не можа вылузуцца з матчынай мовы. У многім такое маўленне, што адразу становіцца відавочна, бо іх думкі гэта яшчэ і мае, у тым ліку — пра так званыя беларускія каналы на тэлебачанні, пра

іх здольнасць з нашых спаконвечных слоў рабіць... Ну добра, што не маюць. Згадзецца ж, тое са слова было «памярковы» — па-руску покладзісты, сгаворчывы, сніскодзітэльны, тэргельны, расудодзітэльны... Чым дрэнны гэта рысь? Цудоўны! І з чыста нашага, нашай айнальнага характару! А цяпер «памярковы» гэта ледзь не дурны, гэта дрэнна, загана...

Асоба маё прывітанне спадарыні Засмужанец. Ад яе разгаў і вум раскірэчыць: то яна ну вельмі ўжо хоча з дзеткамі размаўляць па-беларуску, то частку слоў з гэтай мовы трэба павыдзіваць. А як тады размаўляць? Праз слова?

І да спадарыні Бардоў пытанне. Так, адзін з рускіх класікаў называў свой «русскій язык» «великим і могучим». Мы пачулі і запамінілі. Але ж нехта з англійскіх пісьменнікаў, трагна сказаў пра сваю мову, нехта з французскіх — пра сваю, нехта з японскіх таксама... Наш класік Эмітрор Бядуля адзначаў «гібакска і меладыйнасць» жывой беларускай, лічыў, што на ёй можа выказаць «самыя чыстыя ўпалубальныя размаістасці думак і пацужыц». Во які Дык чаму чужыя галасы мы чуем, чаму ім болей верым? У сваёй Айчыне пракоўка няма?

Аўтарка гэта ж ліста ганарыцца, што ў нас, нават у сельскіх школах пануе руская мова. Дазвольце спытацца, а што ж туй дубрага, варта гонару? Як з майго пункту гледжання, дык гэта, які быццам, у хату да мяне, маю, бацькам збудавану, пра

іх здольнасць з нашых спаконвечных слоў рабіць... Ну добра, што не маюць. Згадзецца ж, тое са слова было «памярковы» — па-руску покладзісты, сгаворчывы, сніскодзітэльны, тэргельны, расудодзітэльны... Чым дрэнны гэта рысь? Цудоўны! І з чыста нашага, нашай айнальнага характару! А цяпер «памярковы» гэта ледзь не дурны, гэта дрэнна, загана...

Асоба маё прывітанне спадарыні Засмужанец. Ад яе разгаў і вум раскірэчыць: то яна ну вельмі ўжо хоча з дзеткамі размаўляць па-беларуску, то частку слоў з гэтай мовы трэба павыдзіваць. А як тады размаўляць? Праз слова?

І да спадарыні Бардоў пытанне. Так, адзін з рускіх класікаў называў свой «русскій язык» «великим і могучим». Мы пачулі і запамінілі. Але ж нехта з англійскіх пісьменнікаў, трагна сказаў пра сваю мову, нехта з французскіх — пра сваю, нехта з японскіх таксама... Наш класік Эмітрор Бядуля адзначаў «гібакска і меладыйнасць» жывой беларускай, лічыў, што на ёй можа выказаць «самыя чыстыя ўпалубальныя размаістасці думак і пацужыц». Во які Дык чаму чужыя галасы мы чуем, чаму ім болей верым? У сваёй Айчыне пракоўка няма?

Аўтарка гэта ж ліста ганарыцца, што ў нас, нават у сельскіх школах пануе руская мова. Дазвольце спытацца, а што ж туй дубрага, варта гонару? Як з майго пункту гледжання, дык гэта, які быццам, у хату да мяне, маю, бацькам збудавану, пра

ХАРКАЎСКАЯ ВУЧОНЫЯ СТВАРЫЛІ ШТУЧНУЮ МАЛАНКУ, А У ПОЛАЦКУ З'ЯВІЛАСЯ РАДЫЁ.

5 верасня, 1934 года. ХАРКАЎ.

4 верасня (БЕЛАТА). «Харкаўскі электратэхнічны інстытут зрабіў генератар штурчона маланак. У часе разраду, які прадаўжаецца адну стотысячную секунду, генератар развівае магнутнасць, якая раўняецца магнутнасці ДнепрадзЭС'а. Гэты генератар з'яўляецца адным з самых магнутных у свеце».

7 верасня, 1929.

«У вёсцы Васілеўчына, Самахваляцкага раёну, ноччу з 4 на 5-е верасня ў час пахажу забіты бядняк — актывіст, сельгор газетцы «Беларуская Вёска» Халко Дзямян. Прычына забойства — помста кулака Будая Антона, у якога па ініцыятыве забітага сельгора была абрэзана зямля».

«Поп Шафраноўскі Мікалай, м. Шамова, Мсціслаўскага раёну, Аршанскага раёну, які адмовіўся ад сану папа піша ў сваім лісьце: «Усебакова пазнаў шкідніцтва рэлігіі і адмаўляюся ад яе раз і назавсёды. Не хачу больш дурманіць несьведзюму масу. Рэлігія — асінае гняздо мракабесаў — жывучых і памёршых, безжаласных чужаедаў нашых дзён (...) хачу адаць усе сілы і веды на культурныя патрэбы народу».

8 верасня, 1929. МЕНСК. «Памяшканне былой сінагогі па Нова-Маскоўскай вуліцы перададзена інваліднаму кааператцы для арганізацыі новай трыкатажнай арцелі. На першы час у арцелі будзе працаваць 20 інвалідаў (...) Арцель будзе выпрацоўваць спачатку дамскае трыко, а потым і іншыя трыкатажныя вырабы».

9 верасня, 1934. «Палітдэпартамент Хойніцкай МТС адкрыў 8 класных універсітэтаў. Ужо набыта звыш 300 спужоў. Заняткі праходзяць праз дзень. Універсітэты рыхтуюць жывёлаводаў і аграспецыялістаў. У якасці выкладчыкаў прызначаны аграномы, настаўнікі і раённыя актыўны».

10 верасня 1929. ПОЛАЦК (наш. кар). «15 верасня пачынаецца пабудова трансальпійскага радыёвулзу, які ахопіць на толькі горад, але і ваколчынныя вёскі».

Падрыхтаваў Тарас ШЧЫРЫ.

Суд Ушацкага раёна Віцебскай вобласці проціў асоб грамадзян і юрыдычных асобаў, якія маюць звесткі пра грамадзяніна ХВАСЦЕНКУ Андрэя Мікалаевіча, 1975 года нараджэння, урэдчанага в. Плігаўкі Ушацкага раёна, які пражываў у г.п. Ушачы, вл. Савецкая, д. 7, паведаваць іх суду па тэл. 8 021

Ёсць пытанні? Тэлефануйце...
На наступным тыдні дзяжурчы на «гарачай» лініі (2227080) Міністэрства аховы здароўя плануоўя:

14 верасня — галоўны ўрач 11-й дзіцячай паліклінікі г. Мінска Людміла Паўлаўна ЛАЗУТА.

15 верасня — намеснік галоўнага ўрача Рэспубліканскага цэнтру гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя Надзея Сямёнаўна СЕБУТ.

16 верасня — галоўны ўрач Рэспубліканскай дзіцячай бальніцы медыцынскай рэабілітацыі Галіна Мікалаеўна РАДЗІВОНАВА.

17 верасня — галоўны ўрач Мінскага абласнога радзільнага дома Пётр Леанідавіч МАСЬКО.

18 верасня — начальнік упраўлення медыцынскіх інфармацыйных тэхналогій і справы Міністэрства аховы здароўя Барыс Мікалаевіч АНДРАСЮК.

У графіку магчымыя змяненні.

Прафілактыка — сіла!

Крыжына здароўя

Выпуск № 36 (150)

ФОТА АНАТОЛЯ КТЕШЧУКА

Бацькоўскія досведы

УЛАДКОЎВАЕМ ДЗІЦЯЧЫ ПАКОЙ

Паважаныя таты і мамы! А таксама бабулі і дзядулі! Усе вы, мабыць, хочаце, каб вашы дзеці і ўнукі выраслі самымі таленавітымі, самымі здаровымі, прыгожымі, разумнымі. У дзіцячым узросце вельмі многае залежыць ад асяродку, у якім расце дзіця, а менавіта ад яго дзіцячага пакоя.

Настаўнікама вядома, што ўжо з чатырохгадовага ўзросту дзіцяці патрабуецца ўласная тэрыторыя, дзе ён будзе праводзіць значную частку часу. Гэта павінен быць утульны, камфортны, бяспечны з пункту гледжання экалогіі, правільна асветлены дзіцячы пакой. Каб улічыць у планаванні ўсе гэтыя нюансы, дызайнеры рацяць падыліць памяшканне на тры часткі: вучэбную; гульнявую; зону адпачынку (спальнае месца).

У вучэбнай зоне рэкамендуецца размясціць пісьмовы стол са школьнымі прыладамі або кубікамі, лічбыльнымі палачкамі, малюнкамі, калі дзіця яшчэ не ходзіць у школу. Таксама тут будзе кніжная шафа. Да выбару мэблі для дзіцячага пакоя трэба падзяліць максімальна адказна. Адсутнасць вострых вуглоў, шклянках і люстраных паліц — абавязковае патрабаванне: так ваша дзіця пазбегне лішніх траўмаў. Матэрыял, з якога выраблена мэбля, павінен утрымліваць мінімальную колькасць фармальдэгіду, а ў ідэале рэкамендуецца купіць стол і шафу, зробленыя з сучаснай драўніны, а не з ДСП.

Гульнявую зону можна аформіць разам з дзіцем. Тут трэба абавязкова размясціць спартыўны інвентар, а яшчэ лепш усталяваць спартыўны комплекс, які дазволіць

вашаю малому атрымаць добрае фізічнае развіццё.

З малых гадоў бацькі імкнучыся выхаваць у сваім дзіцяці пачуццё адказнасці, клопату, спагады. Таму ў дзіцячым пакоі рэкамендуецца размясціць хатніх жывёл: рыбак, папугайчыка, можна размясціць кошкік для шанюка або кацяняці.

Зона адпачынку мае вельмі вялікае значэнне для здароўя дзіцяці. Моцны і спакойны сон дазволіць аднавіць сілы, патрачаныя за ўвесь дзень на вывучэнне і даследаванне ўсёго новага. Усе ведоўчы, што дзеці вельмі любяць двух-ігрушчаныя лелкі! Дайце ім гэтак задавальненне, дабудаваўшы ложак другім паверхам, бо пад ім можна зрабіць невялікую шафуку, павесіць палічкі або стварыць дадатковае гульнявое месца. Вельмі важна правільна падарэзаць матрац. Першая умова — ён абавязкова павінен быць цвёрдым, каб не скрывіць яшчэ не сфарміраваны дзіцячы хрыбетнік. Дарагія матрацы, напрыклад, з какасавага валакна, далёка не ўсім па кішкі. Таму, выбіраючы паралонавы матрац, вельмі важна звярнуць увагу на яго якасць: ён не павінен моцна дэфармавацца пры націсканні і мець таўшчыню не меней за 10 см.

Наяўнасць астатняй мэблі ў дзіцячым пакоі залежыць ад матэрыяльнасці магчымасцяў сям'і, ад густу і дызайнерскай фантазіі бацькоў. Тут могуць прысутнічаць звычайныя шафы і падвясныя палічкі для цацак і кніг або, скажам, убудаваныя невялікія шафы-купе, якія надаюць

эстэтычнасць і сцвярджаюць, што любы сучасны пакаідае адбітак на жыццё яшчэ як мінімум васьмі чалавек. Гэтыя людзі не толькі атрымліваюць моцную душэўную тэрапію, але і засвойваюць мадэль сучасных паводзінаў. А калі сучасны дзіцячы пакой, то гэта трагедыя закрэпанне адначасова сотні людзей: іх сяброў, аднакласнікаў, вучняў школы, іх бацькоў, настаўнікаў, медыцынскіх работнікаў. Падлеткавы ўзрост невяпядкова лічыцца сучаснаю небяспечным. У многіх краінах свету сучасны дзіцячы пакой займае сярод прычын смерці падлеткаў (у Беларусі — п'яную). Да 9 гадоў сучасны дзіцячы пакой даволі рэдка, а пік сучаснага прыпадае на ўзрост ад 15 да 17 гадоў.

Псіхічнае здароўе

ЯК ЗАСЦЕРАГАЧЫ ДЗІЦЯ АД ТРАГІЧНАГА КРОКУ?

Паводле інфармацыі Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, штогод ад сучаснага на нашай планеце гінуць 900 тысяч чалавек, гэта значыць, што кожны 40 секундаў у свеце здзяйсняецца самазбойства. Самая высокая сучасна дзіцячая смерць — у постсавецкіх краінах Еўрапейскага рэгіёна: Літве, Расійскай Федэрацыі, Беларусі... Штогод у Беларусі гінуць ад самазбойстваў каля 3 тысяч чалавек — больш, чым у выніку дарожна-транспартных здарэнняў. Прычым гэта толькі тры спробы, якія завяршаюцца лятальна.

Спецыялісты сцвярджаюць, што любы сучасны пакаідае адбітак на жыццё яшчэ як мінімум васьмі чалавек. Гэтыя людзі не толькі атрымліваюць моцную душэўную тэрапію, але і засвойваюць мадэль сучасных паводзінаў. А калі сучасны дзіцячы пакой, то гэта трагедыя закрэпанне адначасова сотні людзей: іх сяброў, аднакласнікаў, вучняў школы, іх бацькоў, настаўнікаў, медыцынскіх работнікаў. Падлеткавы ўзрост невяпядкова лічыцца сучаснаю небяспечным. У многіх краінах свету сучасны дзіцячы пакой займае сярод прычын смерці падлеткаў (у Беларусі — п'яную). Да 9 гадоў сучасны дзіцячы пакой даволі рэдка, а пік сучаснага прыпадае на ўзрост ад 15 да 17 гадоў.

Сярод сучасных матэвіаў у дзіцяці на першым месцы стаць рэакцыі пратэсту супраць незаслужанага пакарання, нанесенай крыўды, жорсткага аўтарытарнага стылю выхавання. Увогуле ў 72 працэнтах спробаў сучаснага ляха канфліктны адносіны ў сям'і. Непадзеленае каханне, непаразуменне паміж аднакласнікамі таксама становяцца прычынай сучаснага, але намнога радзей. Увогуле сварка з настаўнікам ці бацькамі можа стаць апошнім здарэннем, які прывядзе да сучаснага, але насамрэч віватная сітуацыя ў цэлым: гэта і таскуні ў сям'і, і адсутнасць паразумення і даверлівых адносінаў з бацькамі, і празмерная нагрузка ў школе, і разрыў з каханым чалавекам. Адным словам, сітуацыя моцна працяглага стрэсу. І што стане апошняй кропкай цяжка прадказачы. Ніхто не ведае, калі канцэнтрацыя розных фактараў рызыкі дасягне сваёй крытычнай аднакі...

Нават у знешне нармальным сям'ях у дзіцяці могуць назірацца сучасна дзіцячыя настроі. Напрыклад, калі ў сям'і такія высокамаральныя ўстаноўкі, якія супярэчаць рэальнаму жыццю і прыводзяць да завышаных патрабаванняў як да сябе, так і да людзей, якія акружаюць. Адсюль — дэпрэсійныя рэакцыі, звязаныя са стратай веры ў людзей і нізкай самаацэнкай.

СІМПТОМЫ, ЯКІЯ ПАВІННЫ НАСЯДРОЖЫЦЬ БАЦЬКОЎ І ПЕДАГОГАЎ:

- рэзкая змена ў паводзінах і знешнасці дзіцяці;
- страта цікаўнасці да любімых заняткаў;
- схільнасць да адзіноцтва;
- беспадстаўнае пагаршэнне паспяховасці;
- адмова ад наведвання школы;
- слёзы без бачнай прычыны;
- размовы пра смець;
- раздача сваіх рэчаў.

большую «жыццёвую прастору», што з'яўляецца адным з найважнейшых фактараў для дзіцяці: ёсць магчымасць, напрыклад, будаваць чыгунку і казанчы замак.

Не загрузваць дзіцяці пакой дзіцяці! Псіхологі сцвярджаюць, што характар чалавека ў вельмі ранніх ступені залежыць ад тых умоў, у якіх ён вырас.

Вельмі важным у захаванні здароўя малага з'яўляецца цэплага падлога. Можна купіць добрае дыянавае пакрыццё, але тады трэба абавязкова рабіць штодзённае прыбіранне з выкарыстаннем пыласоса, каб не множыць розныя бактэрыі. Ідэальным варыянтам будзе коркавая падлога, калі, вядома, дазваляюць сродкі. Коркавыя пакрыццё супрацьалергенныя, не схільныя да гніення і гарэння, лёгка мыюцца. Прыемныя навошмак, яны спрыяюць фармаванню правільнай выпраўкі, бо раўнамерна размяркоўваюць нагрузку на ступню.

Каляровая гама ў агульным афармленні дзіцячага пакоя павінна схільна ў бок спакойных колераў. Колеры, якія крычаць, раздражняюць. Колер мэблі таксама

трэба падбіраць адпаведны. Ідэальным варыянтам будзе светла-зялёная сцэна з размешчанымі на іх малюнкамі і вырабамі дзіцяці і мэбля светлых танаў. Японскія дызайнеры, напрыклад, рэкамендуюць размяшчаць прама на сценах дзіцячыя малюнкы. Да та ж гэты фактар наадсць пакою індывідуальны, непаўторны стыль.

На жаль, далёка не кожная сям'я можа дазволіць сабе стварыць дзіцячы пакой, ды яшчэ з улікам карпусной мэблі, выбару каляровай гамы і спартыўнага інвентару. Вядома, трэба імкнуцца да гэтага, улічваюць меркаванне псіхологаў, рэкамендацыі настаўнікаў і ўрачоў, але самае галоўнае — памятаць, што самая каштоўная мэбля і дарагія цацкі не заменяюць шэпты хатняга ачага і ласкавыя матчыны рукі.

Вельмі вялікае значэнне надаецца асветленню дзіцячага пакоя. Трэба прадугледзець такое размяшчэнне вокнаў, каб раніца дзіця прычыналася і бачыла сонечнае святло, а ўвечары, наадварот, наступнае змярканне рыхтавала дзіця да сну. Усход і паўднёвы ўсход у гэтым плане будучы найлепшым варыянтам. Штучнае святло не павінна абмяжоўвацца толькі святлікімі. Абавязкова патрэбен націк на сцяне (дапамога пазбегнуць шматлікіх дзіцячых страхоў і магчымых неурозаў) і настольная лампа. Пажадана выкарыстаць не яркія лямпы напальвання, а энергазберагальныя лямпы дзённага святла.

У дзіцячым пакоі трэба спалучыць аптымальныя ўмовы для сну, вучобы, адпачынку, гульняў, стаўнак з аднагодкамі.

Інтэр'ер дзіцячага пакоя здольны зрабіць вельмі ўплыў на фарміраванне асобы дзіцяці, таму ёсць проста абавязаныя ўключыць усю душу ва ўладкаванне дзіцячага пакоя. Бо ад зручнасці, камфорту залежыць жаданне вучыцца і развіваць шматлікія ўменні, якія спатрэбяцца ў дарослым жыцці.

Падрыхтаваў Дзмітрый ГУШЧЫНСКІ.

Інфарм-укол

ПІЦЕ, ДЗЕЦІ, МАЛАКО...

Брытанскія і аўстралійскія вучоныя выявілі, што людзі, якія ў дзяцінстве атрымлівалі шмат малочных прадуктаў і кальцыю, больш абаронены ад інсульту і іншых галоўных прычын смерці.

Вучоныя вывучылі звычкі харчавання ў розных сям'ях і вызначылі, што багатая на кальцы д'яета і высокая ўжыванне малочных прадуктаў, у тым ліку малака, зніжае рызыку заўчаснай смерці на чвэрць. Большасць людзей спецыялісты рэкамендуюць тройчы на дзень ужываць малочныя прадукты, напрыклад, 200 г малака, ёгурт, кавалачак сыру. Што датычыцца сувязі паміж ужываннем малочных прадуктаў і нармалізацыяй работы сардэчна-сасудзістай сістэмы, то даследчыкі схільныя звязаць гэта з наяўнасцю ў апошніх асабліва гармонна, высокі ўзровень сардэчнай недастатковасці і смерці ад сардэчных хваробаў. Вучоныя таксама звяртаюць увагу на карысць для здароўя малочных прадуктаў менавіта з нізкім утрыманнем тлушчаў.

МЕРА КАФЕІНУ

Кафэін дае нам бадзёрасць, энергію, тонус. Бяспечная лічыцца штодзённая доза кафеіну, якую можна атрымаць з 2-3 кубкаў (50 мг кафеіну ў кубку). У сярэднім чалавек можа ўжыць 200 мг кафеіну ў дзень: 75 працэнтаў — з кавы, 15 — з чаю, 10 — са спіртных напояў, 2 — з шакаладу.

Наогул кафеін лічыцца бяспечным. Тым не менш з хімічнага пункту гледжання гэта лёгкі наркатычны сродак. Неадарма цяжка трэба максімальна абмяжоўваць колькасць кафеіну. Калі цяжарная жанчына ўжывае звыш 10 кубкаў кавы ў дзень, рызыка выкідаў у яе павялічваецца ў параўнанні з тымі, хто абмяжоўваецца 2-3 кубкамі.

Вядучая рубрыкі Святлана БАРЫСЕНКА.

НАДЫХОДЗІЦЬ СЕЗОН ГРЫПУ ЧАС ПАДУМАЦЬ АБ ПРЫШЧЭПЦЫ

У верасні-кастрычніку пачынаецца сезонны ўздым захворвання на грып. 15 працэнтаў усёго насельніцтва планеты становяцца ў сярэднім ахвярамі звычайнай эпідэміі.

Грып з яго традыцыйным цяжэннем — ліханакані, ламотай ва ўсім целе, вельмі дрэнны самаадчуваннем, за 5—7 дзён літаральна вымотвае чалавека.

Аднак каварства хваробы яшчэ і ў іншым — у цяжкіх паслягрыпозных ускладненнях. Грып можа выклікаць пашкоджанне дыхальных органаў (бранхіт і запаленне лёгкіх), сардэчна-сасудзістай сістэмы, мочавыдзяляльнай сістэмы (піеланефрыт), мозга (менінгіт). Самае цяжкае спецыфічнае ускладненне грыпу — двухбаковае крупознае запаленне лёгкіх, якое можа стаць смяротным для хворага.

За час сезоннай эпідэміі можа перахварэць ад 40 да 50 працэнтаў насельніцтва. А гэта фактар, які наносіць істотную эканамічную шкоду. Таму цалкам аддавоўчай павінна быць

зацікаўленасць дзяржавы ў вакцынапрафілактыцы гэтай хваробы.

І хоць наўяўнасць мноства варыянтаў вірусаў грыпу (а апошнім часам яшчэ на ўсю моц завяў аб сабе грып вірус А (H1N1) не дае магчымасці прыдумаць унікальную вакцыну на кожны выпадак, усё ж прышчэпка зніжае рызыку захворвання прыблізна на 85%. І нават калі чалавек і захварэе, у яго будзе «лёгка грып», ён зможа стаць на ногі ўжо на 3—4 дзень. Галоўная перавага вакцынацыі ў тым, што яна практычна на 100% прадужлівае развіццё цяжкіх ускладненняў грыпу.

Калі ў мінулым годзе ў нашай рэспубліцы прышчэплілася каля 700 тысяч чалавек, то сёлета плануецца прышчэпіць да мільёна. Для гэтага за кошт дзяржбюджэту закуплены дадатковыя дозы вакцыны. Акрамя таго, як адначасна намеснік міністра аховы здароўя галоўны дзяржаўны санітарны ўрач Беларусі Валентына Качан, сёлета пацыраны шкоду. Таму цалкам аддавоўчай павінна быць

ны атрымаць прышчэпку ад грыпу за кошт сродкаў дзяржбюджэту. Гэта тыя групы рызыкі, якія найбольш падвергнуты ускладненням: дзеці да двух гадоў, грамадзяне пасля 65 гадоў, медыцынскія работнікі, тыя, хто працуе ў сферы абслугоўвання і на буйных прадпрыемствах, дзе высокая верагоднасць хуткага распаўсюджвання грыпу.

Аднак пры жаданні на платнай аснове прышчэпіцца можа кожны. Варта памятаць, што прышчэпка робіцца не паазней, чым за два тыдні да пачатку эпідэмічнага ўздыму хваробы. У прышчэпцы, сучасныя вакцыны можна ўводзіць і ў разгар эпідэміі, але на працягу наступных 14 дзён, пакуль не выпрацуецца імунітэт, даядзёцца засцерагацца ад грыпу іншымі спосабамі. Па эфектыўнасці да другім месцы пасля вакцыны стаць супрацьвірусныя прэпараты. Напрыклад, рэмантант і амантант, прымаць якія трэба кожны дзень з пачатку эпідэміі.

Вольга ШАЎКО.

ХАТНЯЯ АПТЭЧКА

У доме заўсёды павінна быць аптэчка, у якой трымаюць лекавыя прэпараты і перавязачныя матэрыялы для аказання першай дапамогі. Давайце правільна яе ўкамплектуем і азнаёмімся з усімі прэпаратамі, якія там будзюць.

КАМПЛЕКТУЕМ АПТЭЧКУ:

1. **Перавязачныя матэрыялы:** бінт стэрільны ў ахоўнай упакоўцы, бінт нестэрільны (яго пры падазрэнні на пералом).
2. **Пластыр** — просты і бактэрыцыдны.
3. **Гумовыя жгуты** — для спынення крывацёку, пры пашкоджанні буйных сасудаў.
4. **Ед** — для апрацоўкі дробных ранаў (ранак, драпін), пры болі буйных ранах апрацоўваць толькі краі. Ед таксама дапамагае ў выпадку, калі робіць унутрымышышчына ін'екцыі ў фармуоўцы так званых шышчакі, тады малоем з дапамогай еду сетаку.
5. **Раствор дыяметану зеляніна (зелянка)** — спатрэбіцца таксама для апрацоўкі ранаў, нядражна ёю змазваць папулы пры вятранцы. Недахоп — у адрозненне ад еду даўжэй змазваецца.
6. **Марганцоўка** — антисептык, для прамывання моцна забруджаных ранаў, слабы раствор марганцоўкі выкарыстоўваюцца для прамывання страўніка пры атручваннях.
7. **Увучныя палачкі** (зручна змазваць імі назоўнік, чысціць носік і вушкі).

Захоўвайце хатнюю аптэчку ў зоне недасягальнасці для дзіцяці.

Інтэрагліцэрын, карвалол (толькі ўважліва прачытайце інструкцыю да ўжывання, асабліва звярніце ўвагу на супрацьпаказанні).

3. **Абязобавальныя прэпараты.** З імі трэба быць асабліва асцярожнымі і заўсёды імкнуцца шукаць прычыну болу.
4. **Спазмалітычныя прэпараты.**
5. **Сродкі ад паносы** (антыдыярэйныя сродкі). Але прымаць прэпарат толькі ў выпадку, калі звярнуцца да ўрача для высветлення прычыны дыярэі ў гэты момант нечытама.
6. **Супрацьалергічныя прэпараты.** У аптэчцы павінен быць яшчэ **тэрмометр і танометр.** Гэта мінімальны набор. Калі ў сям'і ёсць хворыя на хранічныя захворванні, то аптэчка заўважана адпаведнымі прэпаратамі, для аказання дапамогі пры прыступах.

А зараз прагледзіце сваю аптэчку і пераканайцеся ў наяўнасці перавязачных сродкаў і лекавых прэпаратаў, праверце тэрмін прыдатнасці: калі ён мінуў, выкідайце і абчыняе.

Спатрэбіцца

Якая карысць ад піва?

Большасць людзей ведаюць толькі негатыўныя моманты піва. Даведайцеся, які атрымаць карысць ад гэтага пеннага напоя:

1. Піва паскарэе абмен рэчываў і спрыяе амаладжэнню клетак. Таму людзі, які ўмерана п'юць піва, могуць дадаць сабе 3 гады жыцця. У няэлоўжываючых аматараў піва на 14 адсоткаў менш праблем са здароўем, чым у тых, хто аддае перавагу іншым алкагольным напоям або наогул іх не п'е. Гэта ўстаўлены навукоўцы Хопкінскага ўніверсітэта. **Але!** Гэты напой хоць і слаба-, але алкагольны. Піўны алкагалізм — з'ява нязрэдка. Бяспечныя стандарты, вызначаныя Сусветнай арганізацыяй аховы здароўя, такія: 3 порцыі ў дзень для мужчын і 2 — для жанчын, пры гэтым 1—2 дні ў тыдзень трэба «адпачываць». Доза роўная каля 0,33 літра.
2. Лепшы спосаб пахудзець — піць піва. Яно спрыяе зніжэнню тлушчавай тканкі ў арганізме. **Але!** З аднаго боку, каларыйнасць піва менш чым малака, кока-кола, фруктовага соку. З іншага, мала хто зможа амежавацца адным кудлем піва, а да піва так добра ідуць высокакаларыйныя чыпсы і арэшкі!
3. Піва забівае ўзбуджальніка гастриту і язвы страўніка. 70 адсоткаў тых, хто не ўжывае піва зусім, носяць мікробы, якія выклікаюць гэтыя хваробы. Да таго ж піва выводзіць з арганізма канцэрагенны **Але!** Біягенныя аміны, якія ёсць у піве, не на жарт атрутныя. Менавіта яны выклікаюць галаўны боль, пахмелле. А ў вялікіх колькасцях прыводзяць да пашкоджання ныракаў.
4. Штодзённы кудль піва зніжае рызыку сардэчнага прыступу на 50 адсоткаў. Таму Міністэрства ахова здароўя ЗША рэкамендуе сваім сучаснікам ужыванне цёмнага піва ў якасці прафілактычнай меры супраць сардэчных захворванняў. **Але!** Нават умеранае колькасць алкаголю бяспечна далаека не для ўсіх. У шматлікіх людзей, якія ўжываюць алкаголь на працягу 10 гадоў, на 20 адсоткаў узрастае рызыка развіцця гіпертаніі.
5. Пенны напой павышае мужчынскую патэнцыю. Нямецкі сэксолог Генрых Таммер раіць перад ноччу каханню выпіць кудль піва. Яно стымуляе працу выдзяляльнай сістэмы і адразу пасля «гэтага» змывае хваробатворныя бактэрыі. **Але!** Пры празмерным ужыванні піва «жаночыя» гармоны назапашваюцца ў арганізме і выклікаюць гарманальныя парушэнні.

У мужчын тлушч пачынае збірацца па жаночым тыпе — на сцёгнах, бакках, памяншаецца рухомасць сперматазоідаў. У жанчын жа з'яўляецца залішняя вага.

6. Піва дапамагае ад бяссонніцы. Яно валодае заспакаляльным і снатворным дзеяннем дзякуючы хмелю і вітамінам групы В. Невысокае ўтрыманне алкаголю і вуглякіслы газ таксама расслабляюць дзейнасць **Але!** Гаркоты, якія змяшчаюцца ў піве, адносяцца да катэгорыі псіхаактыўных рэчываў. У вялікіх дозах яны аказваюць галоўнаагненнае дзеянне. Можна і да чорцікаў дацца.
7. Прастудзіліся? Застаўцеся дома і пачніце дзень са шклянчакі цёплага піва з лыжкай мёду. Гэта прывяраены народны сродак. **Але!** Лічэнная прастуды паддывуць толькі цёмныя гатункі піва (без кансервантаў і стабілізатараў). Зацягваюць курс лічэнная нельга.

Піва — гэта смачна (па меркаванні розных людзей) і карысна (па меркаванні навукоўцаў). І усё ж. Нават навукоўцы—аматары піва пацвярджаюць: пры ўсім яго вартасцях у арганізм не заместіць трэнажорную залу, прыём вітамінаў і правільнага сілкавання. Будзьце здаровы!

За і супраць

«БІЛЕТ НА КАНЦЭРТ НЕ ПАВІНЕН КАШТАВАЦЬ ДОРАГА»

Льняная кашуля ў народным стылі на Аляксандры Анісімаве адразу кінулася ў вочы. Вось уяе чалавек зацапіць і здзівіць. Праўда, музыканты аркестра, якім кіруе маэстра, напэўна не здзіўляюцца. Нават адкрытым рэпетыцыям, якія сталі традыцыйнымі пры падрыхтоўцы да адкрыцця музычнага сезона Дзяржаўным акадэмічным сімфанічным аркестрам. Пасядзеўшы побач з музыкантамі, зразумела: вопратку ў беларускім стылі дырыжор, напэўна, абраў не проста так: на адкрыцці акрамя «Сімфанічных танцаў» Рахманінава будзе гучаць музыка беларускага кампазітара Яўгена Глебава з балетаў «Ціль Уленшпільгель» і «Маленькі прынц». Увогуле маэстра ў гэты дзень быў настроены разважаць пра стылі — не толькі музычныя, а прынамсі пра так званыя беларускія стылі працы.

Прывабны стыль аркестра — Пасля канцэрта адкрыцця сезона ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі, які пройдзе 12 верасня, нас чакае выступленне ў Літве ў філармоніі. Там будзе праходзіць Дні навуцы і культуры Беларусі. Мы збіраемся выноўваць музыку Глебава, 2-й фартэпьяна канцэрт Рахманінава з салістам Андрэем Сікорскім і «Шахэрараду» Рымскага-Корсакава. Нам казалі, што там ужо вялікая цікаваць да нашага выступлення, білеты прададзены. Я разлічваю на гэта, таму што акцыя камерыцыйная, філармонія абавязана прадаць білеты і яны з намі ўгадвалі праграму. Мы як аркестр паказваем музыку як беларускую, так і рускую. Пазней мы і ў Варшаве ў адкрыццё сезона будзем іграць, акрамя Глебава і Смольскага, таксама Рымскага-Корсакава. Ім гэта вельмі цікава. Канцэрт аб'явае быць аншлавацкі, таму што гэта прарыў з'яўленне нашага аркестра ў еўрапейскіх гарадах. І не проста як дыпламатычная місія ў рамках Дзён культуры, а нам прапануюць кантракт і просяць удзельнічаць з сур'эзнай праграмай у поўным складзе, гэта не так часта бывае. Нас паедзе ў Вільню 80 чалавек. Гэта тое, за што я адказаю і які аркестрам мне не сорамна дырыжыраваць, як я гэта раблю ў горадзе Мінску.

Прывабны стыль аркестра

Кашты і рэкламны стыль — Я не ведаю, ці можна ў Беларусі замовіць квітку ў філармонію праз інтэрнэт. Насамрэч нават унутры нашай філармоніі розныя падраздзяленні працуюць па-рознаму. На жаль, я напрыклад, заіду на сайт нашай філармоніі, але не нашага аркестра. На першай ста-

Кашты і рэкламны стыль

ронцы, якую звычайна адкрываюць, ёсць інфармацыя пра розныя канцэрты. Я паважаю працу ўсіх артыстаў. Але дзе ж наш канцэрт — адкрыццё сезона галоўным аркестрам краіны? І трэба націснуць на 12-ю лічку, каб атрымаць інфармацыю пра гэта. Але ж да гэтай лічбы можна і не дайсці, не ведаючы. Атрымліваецца, наш канцэрт не з'яўляецца галоўнай падзеяй гэтага месяца. Добра ўжо сезона... І такіх праколаў няма. Таксама з каштавай палітыкай. Нам далі такое заданне, што мы ледзь не самі павінны акупіць усё свае канцэрты. Таму на «Чыю-Чыю-Сан» былі квітку па 150 тысяч. Ведаецца, знайшліся тыя, хто купіў... Але мы не можам на звычайныя канцэрты ставіць высокую кошту. Кэйтот на адкрыццё — 17 тысяч! Я лічу, што гэта дорага для тых, хто хацеў бы паслухаць музыку. 15 — гэта максімум, але пажадана не больш за 10 тысяч. Але дырэкцыя сказала: усё расходы на рэкламу павінны пакрыцца. Ужо і так эканомім, у канцэртах няма салістаў, я спецыяльных грошай не атрымліваю, толькі заробак, усё працуюць без дадатковых ўзнагароджванняў. Але мы павінны ўсё пакрыць — і тое, і іншае, і ацэпенне, і туалетную паперу і Бог ведае што... Такого не было ніколі. А цяпер мы вымушаны думаць пра гэта. Таму з'яўленне ледзь сур'эзнага саліста ў нашым канцэрте — гэта спецыяльныя думкі, клопаты. Выкручваемся... Распаўсюджваліся кажуць, што нашы праграмы выклікаюць цікаваць.

У складзе нашага аркестра існуюць асобныя калектывы. «Грыг перкашын» — аб'ядноўвае ударныя інструменты. «Грыг» — ад імя майстра, які вырабляе ударныя інструменты. 14 верасня яны даюць сольны канцэрт, абвешваюць своеасаблівы збор тых, хто фанат

Абанементы ў «беларускім стылі»

Другі абанемент — для моладзі — вечароны. Пачынацца канцэрты будучы ў нядзелю а 19-й гадзіне, яны пройдуць у двух аддзяленнях. Вядучым будзе Ігар Ойстрах — праверана, што ён мае поспех, кароткі шлях да сэрца слухачоў. У гэтым сезоне мы прапануем праграмы, напрыклад такія: Пушкін — Чайкоўскі «Яўген Ангелін» і «Пікавая дама». Шэкспір — Пракоф'еў «Рамза і Джульета», Шэкспір — Шаптакоўч «Гамлет». І гэтак далей. Будучы запрошаны салісты оперы. Я думаю, гэта будзе цікава для моладзі. Глядзіце — і да нас прыйдуць на іншыя канцэрты. Кэйкі будзем рабіць неадарга, іх ужо прадаюць па вельмі нізкім кошце. Адно, што вельмі здзіўна: калі ў Маскве такія абанементы раскуляюцца за 15 хвілін, а там зала влізана на 15 000 чалавек і ў абанементах не менш за 4 канцэрты, то ў нас з продажам абанементаў нічога не атрымліваецца.

Тлумачыць гэта наша адміністрацыя тым, што няма ў Мінску такой традыцыі — адразу выкладваць грошы за ўсё. Маўляў, людзі разважаюць так: на першы канцэрт пойдзем паглядзім, а потым можа і на другі сходзім, на трэці. А каб

Свой стыль у працы

запраграмаваць, а магчыма і запланаваць дзіцячыя наведванні — няма такой традыцыі. Таму не магу пахваліцца, што ўсё раскупілі, што каб патрапіць на нашы абанементаў, выломліваюць дзверы. Нама такога. Мала таго, калі экспэрыментам не будзе эфектыўным і цікавым, я, безумоўна, не буду ганяць аркестр перад пустой залай. А ў мяне такі экспэрыментам, які не знайшоў працягу, ужо быў: мы задумалі цыкл канцэртаў у кансерваторыі. І вось першы калектыў краіны прыходзіць у кансерваторыю з праграмай — мы ігралі музыку студэнтаў кансерваторыі. Увогуле ніколі такога не было, каб студэнт пачуў сваю музыку ў выкананні найпрафесійнейшых артыстаў. Пад кіраўніцтвам надзвычайна дырыжора Анісімава. Дзве гадзіны мы ігралі гэтую музыку ў напалову пустой залы. Я сказаў: усё!.. Мене гэта пакрыўдзіла, здзіўлена, што нікому гэта не цікава... Але гэта ўжо даўняя крыўда, яна пацху праходзіць. Таму дачынены да абанементаў мы не будзем працаваць па сваёй схеме, не пойдзем па схеме агульнаеўрапейскай.

Аркестра краіны, то ў нашага калектываў расійскага ўсё канцэрты, мала таго, нават рэпетыцыі. Я памятаю, ліччу пару гадоў таму, іншы быў дырэктар філармоніі, я на стол яму паклаў такі план, а ён здзіўліўся:

«Ты лічыш, што гэта магчыма?» — «Гэта не магчыма, гэта неабходна. Калі мы хочам атрымаць добрых салістаў, калі вы хочаце, каб я дырыжыраваў, таму што ў мяне таксама ёсць занятасць, то трэба ўсё планавана». І з некаторымі адступленнямі мы прытрымліваемся такога стылю. Спадзёмся, што наш прыклад некага зацікавіць.

Стыльныя дыскі

— У гэтым сезоне мы збіраемся зрабіць прэзентацыю двух нашых дыскаў. Адзін альбом DVD, які будзе складацца з двух дыскаў, вынік нашага двухгадовага супрацоўніцтва з СТБ. На ім будзе нашы канцэртныя праграмы трох апошніх сезонаў, не ў поўным выглядзе, але найбольш цікавыя моманты гэтых праграм, з усімі цікавымі салістамі. Адзін дыск прысвечаны рускай і беларускай музыцы, другі — заходняй музыцы і операм. Разам з «Айдай», «Тоскай», «Чыю-Чыю-Сан» туды ўвойдзю «Мядзведзь» Картэза. Гэта амаль чатыры гадзіны музыкі, відаз. Даламагаюць нам у гэтым выпуску вельмі сур'эзныя структуры, у якіх ёсць грошы і жаданне нам даламагчы. Думаю, што выхад DVD — гэта першы выпадак у гісторыі аркестра. Адначасова мы выпускаем CD, які будзе прысвечаны 5-й сімфоніі Пракоф'ева, таксама будзе два фрагменты з глазуноўскай «Раймонды». Падставай для выпуску CD стала ўдасяўная праца дзядзькі нашай саля-салі фантастычна наш канцэрт, а мы як на злосць сыгралі добра. Я шчаслівы, што так супала і мы атрымалі магчымасць выпусціць добры дыск. Я ганаруся: гэта ўдасяўная праца нашага аркестра. Прэзентацыю гэтых дыскаў я маю намер зрабіць у кастрычніку, перад нашым візітам у Польшчу. Наша задача была зрабіць прэзентацыю нашай дыскаў аркестра, нашай філармоніі, нашай залы і салістаў, якія з намі выступаюць.

Парыса ЦІМОШЫК.

ЖЫРАНДОЛЯ

Выстава

ДЗЕ НАШЫ НЕ МАЛЯВАЛІ?

У Дзень горада нам адкрыюць творчасць мастакоў, якіх нарадзіла Беларусь

Іх лічылі ці то рускімі творцамі — вучыцца маляваць напрыканцы XIX стагоддзя і напачатку XX ехалі ў асноўным у Пецярбург і Маскву. Яны маглі жыць і працаваць у Польшчы і Літве, аднак радзімай іх была Беларусь, якая ўжо ў пасляваенныя гады шукала іх творы і набывала ў сваю калекцыю. А цяпер мы ганарымся тым, што маем добрую калекцыю твораў Івана Хруцкага ці Вітольда Бялініцкага-Біруля. Аднак імёнаў мастакоў, творы якіх цяпер будзе часткай пастаяннай экспазіцыі ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, далой шмат.

Адкрыццё новай экспазіцыі «Масткі Беларусі XIX — першай паловы XX стагоддзя» адбудзецца 12 верасня. Яна зойме тры залы, у першай можна будзе паглядзець творы Іосіфа Алпшэвіча, Івана Хруцкага, Андрэя Хруцкага, Сяргея Заранкі, Апалінарыя Гаруцкага, Іпаліта Гаруцкага, Фелікса Хадаровіча, Фёдора Янкоўскага. У больш позні час (напачатку XX стагоддзя) працавалі Станіслаў Жукоўскі, Бялініцкі-Біруля, Фердынанд Рушчыц. Іх пейзажы разам з дзевяць залах.

Стварэнне гэтай экспазіцыі можна лічыць данінай гістарычнай справядлівасці: дзе ж, як не ў галоўным музеі краіны паказваць творчасць асобаў, якіх дала гэтая зямля?

Дагэтуль іх творы экспанаваліся, але не акцэнтавана. Бо насамрэч музей мае добрую калекцыю рускага мастацтва, а творчасць шмат каго з беларускіх мастакоў развіталася ў рэчышчы рускай традыцыі і дэманстравалася сярод гэтага мастацтва. І вядома ж, нельга адмаўляць у правае лічць гэтых твораў сваімі і той жа Расіі ці Польшчы і Літве. Аднак Беларусь больш не саромецца казаць: гэта мае дзеці. І гэта назаўважэ пра гэта сваім грамадзянам і замежным гасцям, якія звычайна наведваюць Нацыянальны мастацкі музей.

Хоць гэтая выстава — сапраўды падарунак не толькі гораду, але і краіне, аднак у святочны дзень музей аб'явае сюрыяны для першага, сагата і тысячага наведвальніка. Цікава толькі, які лічыць будучы?

Ларыса ЦІМОШЫК.

Дзе ў Празе магіла Скарыны?

На свае вочы

Карэспандэнты «Звязды» працягваюць вандраваць па Еўропе, шукаючы там беларускія сляды і месцы, звязаныя з сусветнавыдамымі асобамі. За адзін дзень такіх пошукаў з нас нечакана ледзь не зрабілі сапраўдных яўрэяў, а потым чэхаў

Гэтыя радкі мы пішам з аўтобуса Прага—Парыж. Разам з намі едзе каля сотні чалавек, пераважна моладзь, уся дарога мусяць заняць 14 гадзін, засталася тры. Тут даволі ўтульна — можна глядзець тэлевізар ці слухаць радыё ў навушніках (яны далучаюцца да спінкі прырэдкага сядзення), задарма частуюць кавая, гарбаты ці гарачым шакаладам.

Нас ужо паспелі нагухаць нямецкія паліцыянты. Спынілі аўтобус на трасе і зладзілі праверку пашпартаў. Бо ў Еўрасаюзе няма межаў, таму такія праверкі практыкуюцца — каб не было стымулу грамадзянам іншых краінаў вандраваць нелегальна. Паліцыянт паглядзеў нашыя пашпартаў, візы, запытаўся, дзе мы будзем жыць у Парыжы. Мы з гонарам прадэманстравалі рэзервацыю ў самым танным гатэлі.

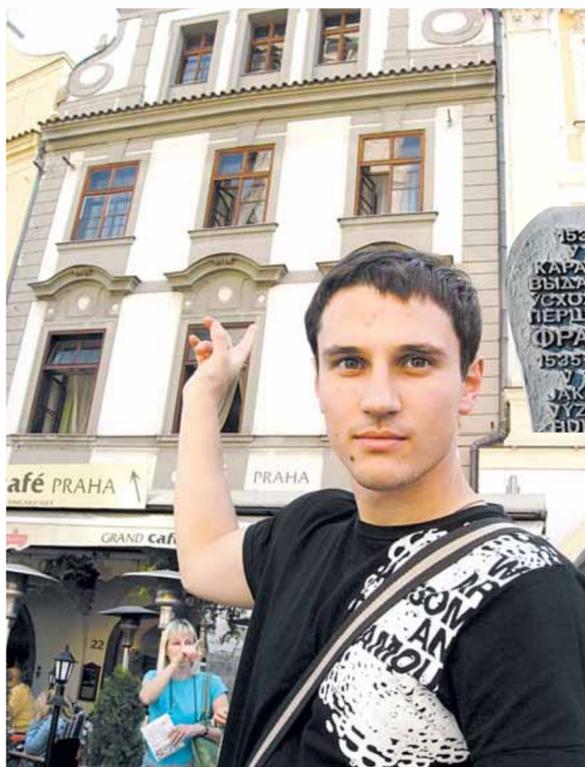
— Уан найт? — з недаверам спытаўся той. (Адно ноч?)

Давялося паказаць білет на самалёт Парыж—Рым і патлумачыць, што другую ноч мы пойдзем у стрыптыз-клуб і будзем «дэнс-дэнс-дэнс!» Паліцыянт у чарговы раз зірнуў на нас так, быццам мы пазычылі ў яго сто еўра і не аддаём. А потым некуды панёс нашыя пашпартаў. Што з імі рабілі — невядома, але праз паўгадзіны нашы дакумэнты прынеслі — і мы рушылі далей.

Дык вось, усе гэтыя прыгоды нас напаткалі пасля другога дня ў Празе. А другі дзень стаў такім сабе «літаратурным» — у ім злучыліся Франц Кафка і Францыск Скарына.

КАФКА — ЧЭШСКИ БАГДАНОВІЧІ!

Зранку мы перш-наперш выправіліся на... Новыя яўрэйскія могілкі. Тут пахаваны знакаміты літаратар Франц Кафка.

Мяркуецца, што менавіта ў гэтым доме 6 жніўня 1517 года Францішак Скарына выдаў «Псалтыр».

ка, але пачулі ў спіны ўсё больш настойлівае: «Хэлло! Хэлло! Хэлло!» Ахоўнік, сухі строгі дзядуля ў крэмавым касцюме, махаў рукамі і клікаў да сябе.

— Напэўна, вам трэба надзець ярмолкі, — пастаралася захаваць інтанацыю мы.

— Напэўна, тут усім трэба надзяваць ярмолкі, — даў зразумець дзядуля, што інакш Кафку мы не пабачым.

Мы прынялі правілы гульні — і пайшлі «400 метраў уздоўж агароджы».

Магіла Кафкі — сямейная. Апроч пісьменніка, тут пахаваныя ягоны бацька, гандляр галантарэяў, маці, пазней падхаваны прах сяціцёр, закатаваных у канцлагеры ў Польшчы...

Мы вырашаем сфатаграфавана на магіле Кафкі ў выдзеным нам ярмолках. Просім працоўнага, які наешта раскопае магілу непадалёк — ён ахвотна згаджаецца. На выхадзе кідаем у скрынку некалькі манетак — і крэмавы дзядуля дазваляе пакінуць нам ярмолкі на памяць.

За сцяной Новых яўрэйскіх могілак месціцца так званыя Чырвонаармейскія могілкі. Нас тут цікавіць тры магілы — айцоў БНР Васіля Захаркі і Пётры Крэчэўскага, а таксама Міхася Забэйды-Суміцкага, бліскача беларускага тэнара, які спяваў нават у славетнай оперы «Ла Скала».

ДОМ, ДЗЕ СКАРЫНА ВЫДАЎ БІБЛІЮ

...Помнік Скарыну ў Празе знайдзі і лёгкі, і цяжка. З аднаго боку, ён знаходзіцца за якія 500 метраў ад Каралеўскага палаца (цяпер — рэзідэнцыя прэзідэнта), аднак стаіць убаку ад турыстычнай дарогі — і калі не ведаць, выпадкова не натрапіш. Помнік ладны — больш за тры метры, на валуне непадалёк напісаныя мілья нашаму вуху словы: «1535—1539. У гэтых месцах працаваў каралеўскім батанікам выдатны беларускі гуманіст і ўсходнеславянскі першадрукар Францішак Скарына».

— Палыч, а як думаеш, калі б Скарына жыў, ён бы «Звязду» выпускаў?.. — пытаецца карэспандэнт Валашын. Вырашаем, што — несумненна! І як ганаравам падлічыць узносімі на галаву першадрукара кепку з латыпам газет.

Аглядаем Каралеўскія сады — аднак, наш зямляк заклаў хараво на 500 гадоў наперад! У Каралеўскім палацы працуе прэзідэнт Чэхіі, тут жа — ганаровая вярта. Для турыстаў абавязковыя атракцыён — сфатаграфавана з хлопцамі-жаўнерамі, якім нельга паварушыцца. Непадарнае відэаўчыка — калі варта змяняцца кожная некалькі гадзін, на-

з іраца за іх дасканалы адпрацаванымі рукамі... Тут жа — Сабор Святога Віта, найвышэйшы ў Празе. Шкада, што наверх не дазваляюць падыймацца... Аднак можна паглядзець інтэр'еры сабора, цудоўныя вітражы, спусціцца ў крыпту, гэта пахаваныя колішняя ўладары гэтых зямляў...

За саборам — храм Святога Іржы. Збудаваны ён у 920 годзе. — Яму амаль 1100 гадоў, старэйшы за любы з беларускіх храмаў, — праводзіць экскурсію карэспандэнт Лабадзенка. Паглядваем сцены і думаем: колькі ж усяго яны пабачылі!..

Спусціўшыся з Вышаграда да метра, вырашам падсілкавацца. У кавярні даволі дорага (эканомім грошы на Парыж і Рым), таму назіраем за чэхамі. А яны кіруюць крыву ўбок, да вазка з хот-догамі — па-чэшску яны называюцца «парк в рогліку», сасіска ў рагаліку. Запіваюць хот-догі мясцовыя жыхары!.. вадой са спецыяльных фантанчыкаў! Кажам прадаўцу-чэху «дзякуй»!

— Не «дзякуй», а «дэкуйе», — прапраўе ён нас. Тлумачым, што гэта мы па-свойму, па-беларуску. Прадавец не аддаў нам «роглікі», пакуль мы нарэшце не падзякавалі па-чэшску.

Дарэчы, унікальная рэч. Размаўляючы па-беларуску, вы не прападзіце ў многіх еўрапейскіх краінах — Польшчы, Украіне, Літве, Чэхіі, Славакіі... Чэшская мова дужа падобная да нашай. Расійскія турысты проста шалеюць, што іх «великий и могучий» не разумеюць. Яны бялюць і пачынаюць «ГОВОРІТЬ ПРОМО-КО І ОТЧЕТЛИВО: МНЕ ЛЬГОТНЫЙ БИЛЕТ, ПОНИМАЕТЕ, ЛЬГОТНЫЙ!!!»

Ты падыходзіш да кантралёра, кажаш яму па-беларуску, і спакойна праходзіш далей. ...Са Скарынам у Празе звязана яшчэ некалькі пунктаў. Непадарна ад

Магіла Францішка Скарыны.

Прага. Глеб ЛАБАДЗЕНКА, Яўген ВАЛОШЫН.

Фота аўтараў. (Працяг будзе.)

Сабор Святога Віта — найвышэйшы храм Прагі.

Самая танная пітная вада — з фантанчыка на вуліцы.

Карэспандэнты ВАЛОШЫНІ ЛАБАДЗЕНКА (справа) на магіле Франца Кафкі.

Сабор Святога Віта — найвышэйшы храм Прагі.

Самая танная пітная вада — з фантанчыка на вуліцы.

Карэспандэнты ВАЛОШЫНІ ЛАБАДЗЕНКА (справа) на магіле Франца Кафкі.

Сабор Святога Віта — найвышэйшы храм Прагі.

Самая танная пітная вада — з фантанчыка на вуліцы.

Карэспандэнты ВАЛОШЫНІ ЛАБАДЗЕНКА (справа) на магіле Франца Кафкі.

Сабор Святога Віта — найвышэйшы храм Прагі.

Самая танная пітная вада — з фантанчыка на вуліцы.

Карэспандэнты ВАЛОШЫНІ ЛАБАДЗЕНКА (справа) на магіле Франца Кафкі.

Сабор Святога Віта — найвышэйшы храм Прагі.

Самая танная пітная вада — з фантанчыка на вуліцы.

Карэспандэнты ВАЛОШЫНІ ЛАБАДЗЕНКА (справа) на магіле Франца Кафкі.

Сабор Святога Віта — найвышэйшы храм Прагі.

ИЗВЕЩЕНИЕ ОБ ОТКРЫТОМ АУКЦИОНЕ ПО ПРОДАЖЕ ОБЪЕКТОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СОБСТВЕННОСТИ С ОДНОВРЕМЕННОЙ ПРОДАЖЕЙ ПРАВА ЗАКЛЮЧЕНИЯ ДОГОВОРОВ АРЕНДЫ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ

Table with columns: № лота, Наименование предмета аукциона, Характеристика предмета аукциона, Начальная цена продажи предмета аукциона, руб., Сумма задатка, руб.

Организатор - фонд «Витебскоблмушество», г. Витебск, ул. Правды, 38, контактный телефон в г. Витебске: (0212) 476096, сайты www.gki.gov.by, www.fondgosim.vitebsk.by, E-mail: vofondg@tut.by. ПРОДАВЕЦ ОБЪЕКТОВ НЕДВИЖИМОСТИ: ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ «БОРИСОВСКОЕ ЭКСПЛУАТАЦИОННО-УПРАВЛЕНИЕ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ», ТЕЛ. (017) 773 33 49.

КОНКУРС ПРАФЕСІЙНАГА МАЙСТЭРСТВА ПЕДАГОГАЎ ЗАПАЛІЦЬ НОВУЮ «ЗОРКУ»

Заклуччы этап рэспубліканскага конкурсу прафесійнага майстэрства педагогаў «Настаўнік года Рэспублікі Беларусь» стартуе ў беларускай сталіцы 14 верасня

Высвятляць, хто з іх варты насіць ганаровае званне «Настаўнік года», будзе 21 педагог: кожная вобласць і горад Мінск дэлегаваў у фінал трох пераможцаў рэгіянальных конкурсаў. Калі ўзяць пад увагу, што ў першым этапе, які праводзіцца ў рамках навучальнай установы, удзельнічалі ў конкурсе каля 10 тысяч педагогаў, можна ўявіць сабе, якім быў цяжкім іх шлях у фінал.

Сярод сёлётных фіналістаў — настаўнікі англійскай мовы, гісторыі, біялогіі, хіміі, музыкі, рускай мовы і літаратуры. Есць сярод фіналістаў прадстаўнікі пачатковай школы, а таксама тры прадстаўнікі сельскіх школ. Заваявалі права выступаць у фінале і тры настаўнікі беларускай мовы і літаратуры.

І англійскай мовы, каб вызначыць мацэйшага педагога? — Шчыра кажучы, я адчуваю тэрміналагічныя пакуты, калі размова ідзе пра мацэйшага педагога, — прызналася старшыня журы конкурсу, прарэктар Акадэміі паслядыпломнай адукацыі, прафесар Галіна Нікалаенка. — Фактычна ўсе настаўнікі, якія трапілі ў фінал, гэта мацэйшыя з педагогаў, якія ідуць на крок наперад тых праблем, якія стаяць сёння перад сістэмай адукацыі.

— «Крышталны журавель», які ўручаецца пераможцам, гэта не проста сувенір на памяць, не падвядзенне вынікаў вашай дзейнасці, а наадварот, напамін пра неабходнасць пастананнага пошуку і самаўдасканалляюцца, стартуе пачатковай школы, а таксама тры прадстаўнікі сельскіх школ. Заваявалі права выступаць у фінале і тры настаўнікі беларускай мовы і літаратуры.

3 арміі Дон Кіхота

Калі сёння запытаць у беларускіх інтэлігентаў, што для іх стаіць за імем Мікалая Матукоўскага, я не ведаю, якіх адказаў будзе больш — «драматург» ці «журналіст». Так ужо атрымаўся ў творчым лёсе гэтага таленавітага сына роднай, партызанскай Расоншчыны, што газетная праца і супрацоўніцтва з тэатрам доўгія гады ішлі побач і толькі ён сам ведаў, наколькі гэта спрыяла альбо замінала адно другому...

Я памятаю Міколу Матукоўскага юнаком з сінімі ўдудлівымі вачыма і раннімі залысінамі, парывістага, поўнага неверагодных задум і высокіх парыванняў. Гэта ён, супрацоўнік райкама камсамола, а пасля рэдакцыі раённай газеты, у ціхх пасляваенных Расонах арганізаваў і драматычны калектыв, і так званы шумавы аркестр, у якім «музычнымі інструментамі» былі бутэлькі, лыжкі і нават піла. Гэта ён адгукаўся на самыя галюўныя падзеі і святы краіны шчырымі, усхваляванымі вершамі.

Не ведаю, чаму так здарылася, але малюўчы Расонскі край доўгі час не заўважыў пра сябе вядомыя майстрамі слова. Пасля славетнага Яна Баршчэўскага з ягоным творам «Шляхціц Завальня» ніхто з мясцовых талентаў усё не мог заняць прыкметнае месца ў роднай літаратуры. І вось з'явіліся новы, свой, прызнаны не толькі ў Беларусі, пісьменнікі, народжаны, дарчы, лабізны ад таго самага возера Нешчадра, на якім любіў рыбачыць Ян Баршчэўскі. Ды яшчэ ў такім рэдкім жанры, як драматургія. Для скалечанай вайноў, небагатай Расоншчыны гэта было падзель, якую яе хлэбаробы і настаўнікі, механізатары і леснікі, здаецца, па-сапраўднаму так яшчэ і не ацанілі.

Перад гучнаю славаю спектакль у кулападуцаў «Амністыя», «Мудрамер» па п'есах Мікалая Матукоўскага ў яго была адмыслова школа «Звязды», у рэдакцыі якой ён працаваў невялікім вострым, і нягледзячы «заточка пра» ў самай папулярнай у свой час савецкай газеце «Известия», якой ён аддаў больш за трыццаць гадоў жыцця. Ён стаў адным з самых аўтарытэтных і любімых журналістаў Беларусі, бо заўсёды быў смелым і муж-

ва ўсім «вклікні і непарушным» і не заўважаў яе не змогло кіраўніцтва Савецкага Саюза. І усё ж, як мне здаецца, галюўнай ягонай справай і найважнейшым унёскам у духоўную скарбніцу роднага краю стала драматургія. Я радаваўся, калі бачыў, як з рук у рукі перадавалі «Звязду» «Известия» з ягонымі артыкуламі, але яшчэ чужыя чысельныя сэрца, калі чуў, як пра лішні мілешчыню, што на сцягу Мінска зазьяла Залатая Зорка горада-героя, якая карэспандэнта «Известий». Менавіта Мікалай Матукоўскі даў цэлую сэрвію яркіх дакументальных нарысаў аб мінскім падполлі ў гады фашысцкай акупацыі, аб унікальных лёсах тых, чыя імянамі названы многія вуліцы беларускай сталіцы. Яна выклікала агромністы рэзананс

значнасць, абвостраная непрымырымасць да ўсякай бездухоўнасці і яркая сцэнічнасць. Яны заселены не пацешнымі дзівакамі і блазнамі, не гарластымі цынікамі і істырычкамі, а рэальнымі грамадскімі тыпамі, якія, дарчы, і на жаль, няблага жывуць і сёння і нават спрабуюць накінуць новай будзённасці свае прычыпы і звычкі... Ндаўна я перачытаў п'есы Мікалая Матукоўскага — і горка па шкадаваў, што іх няма ўжо ў тэатральных афішах, дзе столькі чужога, пустога і выпадковага. Яны, на шчасце, жывыя і нават надзённыя. І таленавітыя — самабытныя характарамі, нечаканымі паваротамі інтрыгі, сакавітай гутарковай мовай. Недарэмна тэатразнаўцы і літаратурныя крытыкі ў сваіх даследаваннях ставяць падзнаўцы і літаратурнага Матукоўскага побач з прозшчыкамі Кандрата Крапіны, Андрэя Макаёнка, Аляксея Дударова...

ШАХМАТЫ Светлай памяці! ПАДУМАЙ І РАШЫ А. Пlostак 8 7 6 5 4 3 2 1 a b c d e f g h Белыя: Крf2, Фh7, Ld1, Lg4, Cb8, Ka3, Kf5, n. d2 (8). Чорныя: Крд3, Cf4, pp. b6, d5, g5 (5). Мат за 2 ходы. Э. Ласкер — Д. Яноўскі (1910 г.) 8 7 6 5 4 3 2 1 a b c d e f g h Белыя: Крf4, Lh7, Kc3, pp. c4, e4, f3 (6). Чорныя: Крe6, Ld3, Cb1, pp. c5, d6 (5). Ход белых. У першай пазіцыі на шахі беламу каралю ў ілюзорнай гульні, падманлівым следзе і рашэнні праходзіць перамена матуа. У другой пазіцыі перад вамі заканчэнне партыі, дзе белым прымулілі праціўніка скласці зброю. Якім чынам? ПРАВЕДЦЕ РАШЭННІ Змяшчаем адказы на задачы В. Фрынга, апулікаваныя ў газеце за 20 жніўня г.г. 1. Фсf1 цугцванг 1... Крh2 2. Lh5x, 1... Крh4 2. Lh1x 2. 1. o-o-o! - 2. c5-Kрe5 3. Lhe1x, 1... c5 2. dс+e.p.) Крe6 3. d8Kx, 1... Lа5:2 dсK+Крe5 3. Lhe1x, 1... Lb4 2. d8F+Cd7 (Крe5) 3. Фс7 (Lhe1x). У творы праходзіць тэма Валада-таск. ПАВУЧАЛЬНАЯ ПАРТЫЯ Наступная партыя ўзята з творчай спадчыны беларускага майстра спорту СССР і заслужанага трэнера СССР Аляксея Паўлавіча Сакольскага. У гэтай паучальнай партыі праходзіць беларушанская стратэгія шахматнай барацьбы. Я. Клявін — А. Сакольскі (1957 г.) ФРАНЦУЗСКАЯ АБАРОНА 1. e4 e6 2. d4 d5 3. Кс3 Сb4 4. e5 Кe7 5. a3 Сс3+ 6. bс b6 — варыянт французскай абароны, распаўсюджана А. Сакольскім. План чорных просты: размянен беларушанскай славаю аслабіць націск праціўніка на каралеўскім флангу. 7. Фd4 Кg6 8. h4 h5 9. Фg3 Кg6 10. Кf7 Крf8 11. a4 Фe8, беручы пад свой кантроль белыя п'яці. 12. Фg5 Кd7 13. Кf4 Сf1 14. К.g6h5 15. Крf1 a5 16. Лg3 Кg8 17. Са3с5 18. Лb1 Крh7 19. Лg3 Лf8 20. Фe3 Лf5, Перавага чорных бясспрэчна. У іх руках трываць важныя фактары: лійна «с» аслаблена дзяганалі f1-а6, b1-h7 і, галюўна, слон белых, хоць а ме паўночную свабоду дзеяння, але не нясе рабачай нагрукі. 21. f4 cd 22. cd Лf8 23. Лg5 Фf7 24. g3 Лg5 25. Фh f5 26. Фd3 Лf2:2 27. Фf5 gf 28. Се7 Крg6 29. Сd8 Лf6 30. Се7 Лf4 31. Крe2 Крf7 32. Сd6 Лf6 33. Крd3 Сf4 34. Са3 Крg6 35. Сd6 Лf6 36. Се7 Крf7 37. Сd6 Кf8 38. Са3 Кg6 39. Лh1 h4 40. gh Кf4 41. Крe3 Кf5 42. Крd2 Крg8 43. Лb1 f4 і белыя здаліся.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ТОРГОВ 29.09.2009 г. Фонд «Минскоримушество» (Продавец) совместно с УП «Минский городской центр недвижимости» (Организатор аукциона) проводят повторный открытый аукцион по продаже объектов коммунальной собственности г. Минска. Таблица с 6 лотами: Лот №, Наименование и местонахождение объекта, тип и характеристика помещения, Начальная цена продажи (руб.), Сумма задатка (руб.), Сроки оплаты объекта, Степень готовности объекта по состоянию на 01.04.2009 г.

СКАНВОРД

Склаў Андрэй МІХАЙЛАЎ.

Сканворд з 15 пачатковымі і 15 канцавымі словамі, ілюстрацыямі і нумараванымі клеткамі.

Транспартная філасофія

МАЦЯРЫНСКІ АБАВЯЗАК

Задумлівы аўтобус нясе мяне раніцай на працу. Лодзей няшмат. Сяджу. Мая суседка гартае дзевяцімабільнага тэлефона. Спыняецца на нумары «Маці».

Ува мне. І я не ведаю, як мы можам страціць адна адну. Я зараз працую табе добрую малітву. Вазьмі асудку і запішы. Будзеш чытаць кожны дзень.

Цябе нехта пакрыўдзіў? Заўсёды адкрывай маці душу. Ніхто так цябе не разумее і не дапамагае, як я.

Ты заўсёды адчуваеш, калі мне дрэнна. Нешта цяжка на душы. Справы на працы не падзяцца, грошай, як заўсёды, не хапае, у асабістых жыццях адна самота, здароўе падводзіць, нічога не радуе...

І ў мяне такое было. Доўгі час было. Ты тады зусім маленькая была. А пасля зразумела: калі не вазьму сябе ў рукі, ніхто мне не дапамагае.

Без слёз гэтага не ўявіць. У маці даўно няма асабістага жыцця. Яна не атрымлівае задавальнення ад працы. А адзіная дачка жыве за 350 кіламетраў.

Дзве мамачкі: што хрысціла, і што нарадзіла.

Мая суседка ў аўтобусе датылефанавалася да сваёй маці.

Мам, я тэлефаную, каб даведацца: тата ўчора цвярозы быў? Ён мне грошай паабяцаў. Кажы, вошчэ усё ж такі — новы сезон. Можы, ты па крамах прайсціся хочаш?..

Кладучы трубку, дзючына адзначыла: — Вырашуй выканаць бацькоўскі абавязак.

— А ў чым тады, па вашаму, мацярынскі абавязак? — не стрымліваеся я.

— Ну, накарміць, напачыць, — задумлена вымаўляе дзючына і са смехам дадае: — Словам, падтрымаць.

Па інтанацыі я разумею, што апошняе было жартам. Так бывае? Дзякуй Богу, што ў маёй маці не такі абавязак. І дзякуй маці, што я вырастаю іншай.

Таццяна САЛДАЦЕНКА. Фота аўтара.

ПРАВЕРЦЕ, КАЛІ ЛАСКА, АДКАЗЫ

Сканворд 9 верасня з 9 пачатковымі і 9 канцавымі словамі.

Сканворд (10 верасня). Па гарызанталі: Брод. Ляждзе. Ярма. Трап. Газ. Табу. Палом. Ківі. Комі. Пат. Калач. Варшава. Рак. Чэк. Ішак. Лазер. Сірока. Княгіня. Пэн. Прыход.

Сканворд (10 верасня). Па вертыкалі: Брод. Ляждзе. Ярма. Трап. Газ. Табу. Палом. Ківі. Комі. Пат. Калач. Варшава. Рак. Чэк. Ішак. Лазер. Сірока. Княгіня. Пэн. Прыход.

МЕСТАЧКОВАЯ ВЕЧАРЫНКА ДЛЯ ГАРАДЖАН

Адчуць сябе ўдзелнікам вечарыні пачатку ХХ стагоддзя? Можна, пры тым, што любіш нашу сталіцу ў яе сучасным выглядзе.

Такую магчымасць даць музейная ноч 12 верасня, якую ладзіць Дзяржаўны літаратурны музей імя Янкі Купалы. Каля увахода ўсё і пачнецца: старадаўнія танцы, якія з задавальненнем танцавалі жыхары беларускіх гарадоў і мястэчак.

Ці воль яшчэ цікавы заняткі — каліграфія. Вершы Янкі Купалы, якія выпісваюцца з вялікім майстэрствам тушшу на спецыяльнай паперы.

Парыска ЦІМОШЫК.

Усходні гараскоп на наступны тыдзень

Блізнятам час абнавіць гардэрб, а Львам павысіць прафесійны ўзровень

У АБЕН. Захопленасць працай заўсёды пахвальная, толькі не давядзецца сябе да знясілення. Не забывайцеся пра хатнія справы, інакш да канца тыдня назапасіце такую іх колькасць, што не зможаце справіцца.

ЦЯЦЕЦ. Будзеце знаходзіцца ў цэнтры увагі і падзей. У панядзелак адчуеце прыліў жыццёвай сілы, з'явіцца новая ідэя для творчага самавыяўлення.

БЛІЗНЯТЫ. Паспрабуеце пазбавіцца ад усяго непатрэбнага, дробнага, што замінае вам, — як у прафесійнай дзейнасці, так і ў асабістым жыцці.

РАК. Надыходзіць вельмі спрыяльны тыдзень для кар'ерыных знаёмстваў і ўмацавання дзелавых сувязяў ў неафіцыйных абставінах.

ДЗЕВА. Тыдзень абяцае быць эмацыянальна насычаным і багатым на падзеі. Вашы жаданні атрымаюць падтрымку з боку знаёмых і сяброў.

ШАЛІ. Першая палова тыдня абяцае быць досыць спрыяльнай у шматлікіх сферах дзейнасці. Высокая актыўнасць разам з выключнай працаздольнасцю дазваляе дасягнуць вынікаў, прыкметных няўзброеным вокам.

СКАРПІЕН. Будзеце падобныя кветцы, якая расцівае. Можыце выявіць у сабе новыя таленты. Нечаканае заступніцтва ўплывовых людзей дазволіць атрымаць поспех у выбранай справе.

СТРАЛЕЦ. Творчыя ідэі могуць сысці з вас, як з рога багаціны. Пачынаецца новы этап у жыцці. Гэта важны перыяд для прафесійнага росту і духоўнага ўдасканалення.

КАЗЬРОГ. Давядзецца засяродзіць сілы на вырашэнні фінансавых пытанняў. Магчымы складаныя сітуацыі, у якіх неабходна не толькі прыяць самастойнасць, але і знаходзіць агульную мову з партнёрамі па бізнэсе.

ВАДАЛЕЙ. Усе адбудзецца практычна так, як вы і запланавалі. Рызыкоўнае прадпрыемства завяршацца паспяхова ў тым выпадку, калі правільна разлічыце свае сілы, а не будзеце ускладаць надзею на партнёра.

РЫБЫ. На тое, што адбываецца, варта глядзець па-філасофску. Усё несусветна мітусіцца, а вы зольныя атрымаць нешта карыснае для сябе, проста назіраючы за развіццём падзей.

НОВЫ МАРШРУТ

3 9 верасня ў сталіцы арганізавана праца аўтобуснага маршрута № 542 «Д» «Малінаўка-4 — Камацоўскі рынак».

Рух маршруту пройдзе па праспекце Дзяржынскага, вуліцах Сямашкі, Чыгуначнай, Уманскай, праспекце Дзяржынскага, па вуліцах Багдановіча, Харужай, Куйбышава.

Адначасова з 9 верасня адмяняецца выкананне рэйсу па аўтобусным маршруце № 811Ш.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Лічаны на адрасе: вуліца Ільіна, № 50000340994 з 23.04.2014 г. УНП 19609098.

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

МЕНЮ ЗДАРОУЯ

Падарунак для Папалушкі

Гэта самая буйная ягада ў свеце — проста скарынка карысных для здароўя рэчываў. Яна з'яўляецца супрацьстаяць старэнню і ўмацоўвае арганізм.

Гарбуз — адна з лепшых харчовых раслін. Ён павялічвае гемоглабін у крыві, паліпшае работу печані. Яшчэ гарбуз можа «пахавацца» вялікай колькасцю вітаміну Е, які часта называюць вітамінам амальладжна.

У лекавым харчаванні гарбуз выкарыстоўваюць пры захворваннях печані і страўніка. Ён з'яўляецца добрым маганчоным сродкам. Лекары рэкамендуюць яго для прафілактыкі і лячэння атэрасклерозу.

СМАЧНА! Плады гарбуза захоўваюцца доўга, не губляючы пры гэтым сваёй харчовай каштоўнасці.

Салата На 500 г гарбуза — 3 яблыкі, сок 1 лімона, 3 ст. л. мёду, 0,5 шк. здробных арэхав.

Суп востры На 500 г гарбуза — 2 шк. вадкі, маргарын, мука, воцат — па 1 ст. лыжцы, кроп, соль, цукар — па смаку.

Гарбуз запечаны з яйкамі На 300 г гарбуза — 2 яйкі, 50 г масла, соль.

Гарбуз нарэжце тонкімі ласкамі, пасаліце, падсмажце. Вылажце ў пательню, змазаную маслам, заліце яйкамі і запячыце.

Салата На 500 г гарбуза — 2 шк. вадкі, маргарын, мука, воцат — па 1 ст. лыжцы, кроп, соль, цукар — па смаку.

Гарбуз нарэжце тонкімі ласкамі, пасаліце, падсмажце. Вылажце ў пательню, змазаную маслам, заліце яйкамі і запячыце.

Суп востры На 500 г гарбуза — 2 шк. вадкі, маргарын, мука, воцат — па 1 ст. лыжцы, кроп, соль, цукар — па смаку.

Гарбуз запечаны з яйкамі На 300 г гарбуза — 2 яйкі, 50 г масла, соль.

Гарбуз нарэжце тонкімі ласкамі, пасаліце, падсмажце. Вылажце ў пательню, змазаную маслам, заліце яйкамі і запячыце.

Салата На 500 г гарбуза — 2 шк. вадкі, маргарын, мука, воцат — па 1 ст. лыжцы, кроп, соль, цукар — па смаку.

ВАРТА ПРЫСЛУХАЦА

Пры мыці дробязь не бывае

Ці ведаеце вы, што ад вады, у якой вы мыеце бялізну, залежыць не толькі яе чысціна, але і доўгае і «шчаслівае» жыццё вашай пральнай машыны?

Складаная тэхніка — менавіта да такой адносіцца пральная машына — у прынтэры даўгавячана. Вытворцы гарантуюць яе бездакорную работу на працягу 10—15 гадоў.

Часцей за ўсё псуецца награвальны элемент (ТЭН). Гэта адбываецца таму, што на ім назапашваецца накіп. Каб пазбегнуць дарагога рамонтна, неабходна хоць бы раз у год чысціць машыну ад накіпу і адкладанняў соду.

У мяккай вадзе Аднак калі накіп утварыўся, пазбавіцца ад яго цяжка, таму старажыныя зрабілі усё, каб ён не з'яўляўся як мага даўжэй.

Лічыцца, што ад якасці парашку залежыць вынік мыцця. Але не толькі. Ад яго залежыць і тэрмін службы машыны.

Чым мыць? Пры гэтым утвараецца моцная пена, якая можа заліць электрычныя вузлы, і машына выйдзе са строю.

Лічыцца, што ад якасці парашку залежыць вынік мыцця. Але не толькі. Ад яго залежыць і тэрмін службы машыны.

Чым мыць? Пры гэтым утвараецца моцная пена, якая можа заліць электрычныя вузлы, і машына выйдзе са строю.

Лічыцца, што ад якасці парашку залежыць вынік мыцця. Але не толькі. Ад яго залежыць і тэрмін службы машыны.

Чым мыць? Пры гэтым утвараецца моцная пена, якая можа заліць электрычныя вузлы, і машына выйдзе са строю.

Лічыцца, што ад якасці парашку залежыць вынік мыцця. Але не толькі. Ад яго залежыць і тэрмін службы машыны.

Чым мыць? Пры гэтым утвараецца моцная пена, якая можа заліць электрычныя вузлы, і машына выйдзе са строю.

Лічыцца, што ад якасці парашку залежыць вынік мыцця. Але не толькі. Ад яго залежыць і тэрмін службы машыны.

Чым мыць? Пры гэтым утвараецца моцная пена, якая можа заліць электрычныя вузлы, і машына выйдзе са строю.

Лічыцца, што ад якасці парашку залежыць вынік мыцця. Але не толькі. Ад яго залежыць і тэрмін службы машыны.

Чым мыць? Пры гэтым утвараецца моцная пена, якая можа заліць электрычныя вузлы, і машына выйдзе са строю.

Лічыцца, што ад якасці парашку залежыць вынік мыцця. Але не толькі. Ад яго залежыць і тэрмін службы машыны.

СЕННЯ Месяц Апошняга квадранта. Месяц у сузор'і Рака.

Табліца з сонца, ўсходу, захаду і даўжыня дня для Мінска, Віцебска, Магілёва, Гомеля, Брэста і Гродна.

Імяніны

Пр. Лізаветы, Арсенія, Астала, Гаўрылы, Данілы, Паўла, Пятра. К. Марыі, Кіра, Пятра.

НАДВОР'Е на заўтра

Ілюстрацыя і табліца з прагназаванымі надвор'ем на заўтра для Віцебска, Гродна, Мінска, Магілёва, Брэста і Гомеля.

Табліца з надвор'ем на заўтра для Варшавы, Вільнюса, Масквы і С.-Пецярбурга.

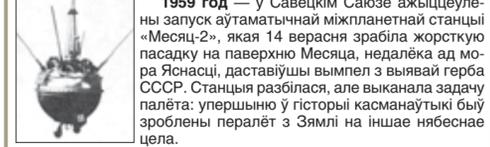
12 верасня

60 гадоў таму (1949) нарадзілася Радзіна Ірына Канстанцінаўна.

расійская спартсменка (фігурнае катанне на каньках). Заслужаны майстар спорту (1969). Алімпійская чэмпіёнка (1972, 1976, 1980) у парным катанні.

«Трба гаварыць гучна, каб цябе пачулі. Трба заварыць ціха, каб цябе выслухалі».

Поль Кладэль (1868—1955), французскі пісьменнік.

«Біць — каб шчасце і здароўе набыць»

У славянае рытуальна-магічнае дзеянне, якое «біццё», было адлюстравана даволі шырока ў сямейна-родавых абрадах і абрадах календарнага цыкла.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

«Біць» — гэта рытуальнае дзеянне выконвалі галінак дрэва або расліны: явры, бязовы, кравіцы.

Логатып і назва газеты «ЗВЯЗДА» з тэмамі і адрасамі.

Інфармацыя пра рэдактараў і адрасы для падпіскі і адраснага паштоўка.

Інфармацыя пра прыйём рэкламы з тэлефона і адрасамі.

Інфармацыя пра матэрыялы і адрасы для падпіскі і адраснага паштоўка.